

АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 64 от 7.08.2007 г., бр. 94 от 31.10.2008 г., в сила от 1.01.2009 г., бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 1.07.2011 г., изм. и доп., бр. 39 от 20.05.2011 г., изм., бр. 77 от 9.10.2012 г., в сила от 9.10.2012 г.

ДЯЛ ПЪРВИ ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава първа ПРЕДМЕТ, ОБХВАТ И ДЕЙСТВИЕ

Предмет

Чл. 1. Този кодекс урежда:

1. издаването, оспорването и изпълнението на административните актове, както и оспорването по съдебен ред на подзаконовни нормативни актове;
2. разглеждането и решаването на сигналите и предложенията на гражданите и организациите;
3. производството за обезщетение за вреди от незаконни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица;
4. разглеждането на искания да се задължи административен орган да извърши или да се въздържа от определено действие;
5. дейността по уеднаквяване на съдебната практика по административни дела;
6. изпълнението на административните и на съдебните актове по административни дела.

Обхват и действие по място

Чл. 2. (1) Кодексът се прилага за административните производства пред всички органи на Република България, доколкото със закон не е установено друго.

(2) Разпоредбите на кодекса не се прилагат за актовете:

1. на Народното събрание и на Президента на Републиката;
2. с които се упражнява законодателна инициатива;
3. с които се създават права или задължения за органи или организации, подчинени на органа, издал акта, освен ако с тях се засягат права, свободи или законни интереси на граждани или юридически лица.

Действие спрямо лицата

Чл. 3. Спрямо чужденците, които пребивават в Република България или са участници в административно производство пред български орган извън нея, кодексът се прилага, доколкото Конституцията и законите не изискват българско гражданство.

Глава втора

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Законност

Чл. 4. (1) Административните органи действат в рамките на правомощията си, установени от закона.

(2) Административни актове се издават за целите, на основанията и по реда, установени от закона.

(3) Субектите на административния процес са длъжни да упражняват своите права и свободи, без да вредят на държавата и обществото и на правата, свободите и законните интереси на други лица.

Прилагане на нормативния акт от по-висока степен

Чл. 5. (1) Когато постановление, правилник, наредба, инструкция или друг подзаконов нормативен акт противоречи на нормативен акт от по-висока степен, прилага се по-високият по степен акт.

(2) Когато закон или подзаконов нормативен акт противоречи на международен договор, ратифициран по конституционен ред, обнародван и влязъл в сила за Република България, прилага се международният договор.

Съразмерност

Чл. 6. (1) Административните органи упражняват правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо.

(2) Административният акт и неговото изпълнение не могат да засягат права и законни интереси в по-голяма степен от най-необходимото за целта, за която актът се издава.

(3) Когато с административния акт се засягат права или се създават задължения за граждани или за организации, прилагат се онези мерки, които са по-благоприятни за тях, ако и по този начин се постига целта на закона.

(4) От две или повече законосъобразни възможности органът е длъжен при спазване на ал. 1, 2 и 3 да избере тази възможност, която е осъществима най-икономично и е най-благоприятна за държавата и обществото.

(5) Административните органи трябва да се въздържат от актове и действия, които могат да причинят вреди, явно несъизмерими с преследваната цел.

Истинност

Чл. 7. (1) Административните актове се основават на действителните факти от значение за случая.

(2) На преценка подлежат всички факти и доводи от значение за случая.

(3) Истината за фактите се установява по реда и със средствата, предвидени в този кодекс.

Равенство

Чл. 8. (1) Всички лица, които са заинтересовани от изхода на производствата по този кодекс, имат равни процесуални възможности да участват в тях за защита на своите права и законни интереси.

(2) В пределите на оперативната самостоятелност, при еднакви условия, сходните случаи се третираат еднакво.

Служебно начало

Чл. 9. (1) При условията, посочени в закона, административният орган е длъжен да започне, да проведе и да приключи административното производство, освен ако издаването на акта е предоставено на свободната му преценка.

(2) Административният орган събира всички необходими доказателства и когато няма искане от заинтересованите лица.

(3) Съдът указва на страните, че за някои обстоятелства от значение за решаване на делото те не сочат доказателства.

(4) Административният орган и съдът осъществяват процесуално съдействие на страните за законосъобразно и справедливо решаване на въпроса - предмет на производството, включително със споразумение.

Самостоятелност и безпристрастност

Чл. 10. (1) Административният орган осъществява производството самостоятелно. Погорестоящ орган не може да иземе за решаване въпрос от компетентността му, освен ако това е предвидено със закон.

(2) Не може да участва в производството длъжностно лице, което е заинтересовано от изхода му или има с някои от заинтересованите лица отношения, пораждащи основателни съмнения в неговото безпристрастие. В тези случаи по свой почин или по искане на някой от заинтересованите то може да бъде отведено.

Бързина и процесуална икономия

Чл. 11. Процесуалните действия се извършват в сроковете, определени от закона, и за най-краткото време, необходимо според конкретните обстоятелства и целта на действието или на административния акт.

Достъпност, публичност и прозрачност

Чл. 12. (1) Органите са длъжни да осигуряват откритост, достоверност и пълнота на информацията в административното производство.

(2) Страните осъществяват правото си на достъп до информацията в производството по реда на този кодекс, а останалите лица - по реда на Закона за достъп до обществена информация.

(3) По производствата по този кодекс не се събират държавни такси и не се заплащат разноски, освен ако това е предвидено в него или в друг закон, както и в случаите на обжалване на административни актове по съдебен ред и при предявяване на иск по този кодекс.

Последователност и предвидимост

Чл. 13. Административните органи своевременно огласяват публично критериите, вътрешните правила и установената практика при упражняване на своята оперативна самостоятелност по прилагане на закона и постигане на целите му.

Език

Чл. 14. (1) Производствата по този кодекс се водят на български език.

(2) Лицата, които не владеят български език, могат да се ползват от родния си или от друг, посочен от тях, език. В тези случаи се назначава преводач.

(3) Документи, представени на чужд език, трябва да бъдат придружени с точен превод на български. Ако съответният орган не може сам да провери верността на превода, той назначава преводач за сметка на заинтересованото лице, освен ако в закон или международен договор е предвидено друго.

(4) Разноските за преводача са за сметка на лицето, което не владее български език, ако административното производство е започнало по негово искане, освен ако в закон или международен договор е предвидено друго.

(5) Когато страна или друг участник в производството е глухоням, глух, нем или сляп, се назначава тълковник по негово искане или ако без това процесуалните действия ще бъдат затруднени или не могат да бъдат извършени.

Глава трета СТРАНИ И ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

Страни в административния процес

Чл. 15. (1) Страни в административния процес могат да бъдат административният орган, прокурорът и всеки гражданин или организация, чиито права, свободи или законни интереси са или биха били засегнати от административния акт или от съдебното решение или за които те биха породили права или задължения.

(2) За подаване на предложение или сигнал не се изисква наличие на личен и пряк правен интерес.

Участие на прокурора в административния процес

Чл. 16. (1) Прокурорът следи за спазване на законността в административния процес, като:

1. предприема действия за отмяна на незаконосъобразни административни и съдебни актове;
2. в предвидените в този кодекс или в друг закон случаи участва в административни дела;
3. започва или встъпва във вече образувани по този кодекс производства и когато прецени, че това се налага от важен държавен или обществен интерес.

(2) Прокурорът упражнява предоставените му от закона права съобразно правилата, установени за страните по делото.

(3) При участието си в административни дела прокурорът дава заключение.

Представителство на административните органи

Чл. 17. (1) Колективните административни органи се представляват от своите председатели или от овластени от тях други членове на органа.

(2) Едноличните административни органи действат лично или се представляват от овластени от тях заместници.

(3) Пред съда административните органи могат да се представляват по пълномощие по реда на Гражданския процесуален кодекс.

Представителство на граждани и организации

Чл. 18. (1) Гражданите и организациите се представляват по закон и по пълномощие по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(2) Пред административните органи гражданите и организациите могат да се представляват с писмено пълномощно с нотариална заверка на подписа и от други граждани или организации.

ДЯЛ ВТОРИ ПРОИЗВОДСТВА ПРЕД АДМИНИСТРАТИВНИ ОРГАНИ

Глава четвърта ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Спорове за компетентност

Чл. 19. (1) Споровете за компетентност между административни органи се решават от общия им по-горен административен орган. Когато няма такъв, спорът се решава с

определение от съответния административен съд, а ако органите са от различни съдебни райони - от Административния съд - град София.

(2) Актовете по ал. 1 не подлежат на обжалване.

Споразумение

Чл. 20. (1) В производство пред административните органи страните могат да сключат споразумение, ако то не противоречи на закона.

(2) Споразумението може да бъде сключено между административния орган и страните в производството или само между страните в производството. В последния случай административният орган одобрява писмено споразумението.

(3) Споразумението може да бъде сключено до влизането в сила или до оспорването на административния акт пред съд.

(4) Със сключването, съответно с одобряването на споразумението по ал. 2 административният акт се обезсилва.

(5) Споразумението се сключва в писмена форма и съдържа: обозначаване на органа, пред който е сключено, дата на сключване, страни, предмет и съдържание на споразумението, бележка за изчитането и приемането му и подписи на страните, както и име и подпис на длъжностното лице.

(6) Ако споразумението засяга въпроси, чието разрешаване изисква мнението или съгласието на друг орган, то се сключва, след като това мнение или съгласие бъде дадено.

(7) Ако със споразумението се засягат права или законни интереси на лице, което не е участвало в сключването му, споразумението не произвежда действие, докато не бъде одобрено от него писмено. Писменото одобрение става неразделна част от споразумението.

(8) Споразумението замества административния акт.

Глава пета

ИЗДАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ

Раздел I

Индивидуални административни актове

Определение на индивидуален административен акт

Чл. 21. (1) Индивидуален административен акт е изричното волеизявление или изразеното с действие или бездействие волеизявление на административен орган или на друг овластен със закон за това орган или организация, с което се създават права или задължения или непосредствено се засягат права, свободи или законни интереси на отделни граждани или организации, както и отказът да се издаде такъв акт.

(2) Индивидуален административен акт е и волеизявлението, с което се декларират или констатират вече възникнали права или задължения.

(3) Индивидуален административен акт е и волеизявлението за издаване на документ от значение за признаване, упражняване или погасяване на права или задължения, както и отказът да се издаде такъв документ.

(4) Индивидуален административен акт е и отказът на административен орган да извърши или да се въздържа от определено действие.

(5) Не са индивидуални административни актове волеизявленията, действията и бездействията, когато са част от производствата по издаване или изпълнение на индивидуални или общи административни актове или са част от производствата по издаване на нормативни актове.

Неприложимост на производството

Чл. 22. Производството по този раздел не се прилага за:

1. административни актове, които по силата на специален закон се издават и изпълняват незабавно или е предвидено специално производство с оглед на естеството им;

2. индивидуалните административни актове на Министерския съвет.

Обща компетентност

Чл. 23. (1) Когато нормативен акт не определя органа, който трябва да издаде административен акт по въпроси от компетентността на органи на общината, административният акт се издава от кмета на общината, а в случаите по чл. 46 от Закона за местното самоуправление и местната администрация - от кмета на кметството или на района съобразно правомощията им.

(2) В случаите по ал. 1 актовете, свързани с управление на държавна собственост, се издават от областните управители.

Инициатива за започване на производството

Чл. 24. (1) Производството по издаване на индивидуален административен акт започва по инициатива на компетентния орган или по искане на гражданин или организация, а в предвидените в закона случаи - на прокурора, омбудсмана, по-горестоящия или друг държавен орган.

(2) Производството по издаване на индивидуален административен акт започва по искане на държавен орган, когато той е сезиран с друго искане за издаване на административен акт, но този административен акт не може да бъде издаден, без да се издаде поисканият от страна на органа административен акт.

Дата на започване

Чл. 25. (1) Датата на започване на производството е датата на постъпване на искането в компетентния административен орган, в който то е подадено.

(2) Когато, без да е необходимо да се прави искане, за един орган възникне задължение пряко по силата на закон да издаде индивидуален административен акт или да направи

предложение за издаване на такъв акт, датата на започване на производството е датата на възникване на задължението, освен ако в този закон е предвидено друго.

(3) Извън предвидените в ал. 1 и 2 случаи, датата на започване на производството по инициатива на компетентния да издаде акта административен орган, е датата на извършване на първото процесуално действие по него.

Задължение за уведомяване

Чл. 26. (1) За започване на производството се уведомяват известните заинтересовани граждани и организации освен заявителя. Ако срокът за приключване на производството е по-дълъг от 7 дни, в уведомлението се включва и информация за датата, до която трябва да бъде издаден актът.

(2) Ако адресът или другите възможни начини за уведомяване (телефон, факс, електронна поща) на заинтересованите граждани и организации са неизвестни, съобщаването се извършва по реда на чл. 61, ал. 3.

Допустимост на искането и страни в производството

Чл. 27. (1) С подаването на искането за започване или за участие в производството или с получаване на уведомлението по чл. 26 заявителят, привлечените и встъпилите заинтересовани граждани и организации стават страни в производството по издаване на индивидуалния административен акт.

(2) Административният орган проверява предпоставките за допустимостта на искането и за участието на заинтересованите граждани или организации в производството по издаването на индивидуалния административен акт:

1. липса на влязъл в сила административен акт със същия предмет и страни;
2. липса на висящо административно производство със същия предмет, пред същия орган и с участието на същата страна, независимо дали е във фазата на издаване или оспорване;
3. наличие на въпрос от компетентност на друг орган, когато актът не може да бъде издаден без предварителното решаване на този въпрос;
4. дееспособност на гражданите и процесуална правоспособност на организациите;
5. наличие на правен интерес на заявителя, привлечените и встъпилите граждани и организации;
6. наличие на други специални изисквания, установени със закон.

Съдействие и информация от административните органи

Чл. 28. (1) При упражняване на своите правомощия административните органи:

1. осигуряват общодостъпна, точна, систематизирана и разбираема информация за компетентността им;

2. осигуряват достъп до формулярите и оказват съдействие за попълването им;

3. предоставят пълна информация за сроковете, приложими в производството, и за дължимите такси;

4. осигуряват възможност исканията за издаване на актове да се подават в териториалните подразделения на органа, а при възможност - и/или в общините, като посочват изчерпателно къде и как става това;

5. организират дейността си така, че по възможност да обслужват заинтересованите граждани и организации на едно място в едно служебно помещение, като това изискване се отнася и за териториалните им звена;

6. осигуряват подходящо за гражданите и организациите работно време.

(2) Административните органи обявяват информацията по ал. 1, както и информация за възможностите за подаване или получаване на документи по електронен път в Интернет страницата си, на официалното си табло за обявления, в брошури, с които всеки заинтересован може да се сдобие, чрез разяснения на длъжностните лица, приемащи исканията, или по друг подходящ начин.

(3) За неизпълнение на изискванията по ал. 1 и 2 съответните длъжностни лица носят административнонаказателна отговорност по реда на този кодекс, без това да се отразява на действителността на административния акт.

Форма на искането за откриване на производството

Чл. 29. (1) Ако в специален закон не е предвидено друго, искането за издаване на индивидуален административен акт се подава писмено или устно.

(2) Писменото искане съдържа пълното име и адреса на гражданина или организацията, от които изхожда, естеството на искането, дата и подпис. Заявителят е длъжен да предостави телефон, факс или адрес за електронна поща, ако разполага с такива. Искането съдържа и други задължителни елементи, ако такива са предвидени в специален закон.

(3) Длъжностното лице, приело искането, потвърждава с писмено отбелязване внасянето му.

(4) Съобразно наличните технически възможности писменото искане и приложенията към него могат да се подадат по електронна поща, факс или по друг начин, оповестен от органа като технически възможен.

(5) Исканията, внесени устно, се отразяват в протокол, който се подписва от заявителя и от длъжностното лице, което го е съставило.

(6) Административният орган приема устни искания в рамките на времето за работа с посетители, а писмени искания - в рамките на работното си време. Исканията, подадени по пощата, по електронна поща, факс или по друг технически възможен начин преди изтичане на даден срок, макар и извън работното време на органа, се смятат подадени в срок. В последния случай сроковете за вземане на решение от административния орган започват да се броят от следващия работен ден.

Отстраняване на недостатъци в искането

Чл. 30. (1) Когато писменото искане не е подписано и при съмнение дали то изхожда от посочения в него гражданин или организация, административният орган изисква неговото потвърждение със собственоръчен или електронен подпис в тридневен срок от съобщението за това. При непотвърждаване в срок производството се прекратява.

(2) Ако искането не удовлетворява останалите изисквания на закона, заявителят се уведомява да отстрани недостатъците в тридневен срок от съобщението за това с указание, че неотстраняването им ще предизвика прекратяване на производството.

(3) Срокът за произнасяне започва да тече от датата на отстраняване на нередовностите.

Препращане на компетентния орган

Чл. 31. (1) Искането се отправя до административния орган, който е компетентен да реши въпроса.

(2) Когато органът, започнал производството, установи, че индивидуалният административен акт трябва да бъде издаден от друг административен орган, той му изпраща незабавно преписката, като уведомява този, по чиято инициатива е започнало производството, както и привлечените до момента заинтересовани граждани и организации.

(3) Искането, внесено в срок пред некомпетентен орган, се смята внесено в срок.

(4) Когато компетентният орган не може да бъде определен на основание на данните в искането или от тях е явно, че то трябва да бъде адресирано до съда, органът, в който е внесено, го връща с кратки писмени или устни указания на заявителя.

(5) Ако искането засяга няколко въпроса за разглеждане от различни органи, административният орган, в който е внесено, образува производство за разглеждане на въпросите от неговата компетентност. Същевременно той уведомява заявителя, че по другите въпроси следва да внесе отделно искане до съответния орган. В тези случаи се прилага ал. 3.

Свързани производства

Чл. 32. По производства, в които правата и задълженията на страните произтичат от еднакво фактическо състояние и по които е компетентен един и същ административен орган, може да се започне и проведе едно производство, засягащо повече от една страна.

Отвод

Чл. 33. (1) Когато е налице основание за отвод по чл. 10, ал. 2, длъжностното лице се отстранява от участие в производството по свой почин или по искане на участник в производството.

(2) Искането за отвод се отправя незабавно след узнаване на основанията за това. Длъжностното лице, за което е възникнало основание за отвод, предприема само действия, които не търпят отлагане, за да се защитят важни държавни или обществени интереси, да се предотврати опасност от осуетяване или сериозно затрудняване изпълнението на акта или да се защити особено важен интерес на заинтересован гражданин или организация.

(3) Спорове по ал. 2 се решават от непосредствено по-горестоящия орган, ако има такъв.

Участие на страните в производството

Чл. 34. (1) Административният орган осигурява на страните възможност да преглеждат документите по преписката, както и да си правят бележки и извадки или - според техническите възможности - копия за тяхна сметка.

(2) При поискване от страна с увредено зрение органът я запознава със съдържанието на преписката чрез прочитане или по друг подходящ начин - според наличните технически възможности.

(3) Административният орган осигурява на страните възможност да изразят становище по събраните доказателства, както и по предявените искания, като определя срок не по-дълъг от 7 дни. Страните могат да правят писмени искания и възражения.

(4) Административният орган може да не приложи ал. 1, 2 и 3 само в случай че решаването на въпроса не търпи отлагане, за да се осигури животът или здравето на гражданите или да се защитят важни държавни или обществени интереси. Административният орган отразява в мотивите на издадения акт причините за неприлагане на ал. 1, 2 и 3.

Изясняване на фактите и обстоятелствата

Чл. 35. Индивидуалният административен акт се издава, след като се изяснят фактите и обстоятелствата от значение за случая и се обсъдят обясненията и възраженията на заинтересованите граждани и организации, ако такива са дадени, съответно направени.

Събиране на доказателства

Чл. 36. (1) Доказателствата се събират служебно от административния орган, освен в предвидените в този кодекс или в специален закон случаи.

(2) Страните оказват съдействие на органа при събирането на доказателства. Те са длъжни да представят доказателства, които се намират при тях и не се намират при административния орган. Във всички случаи, когато в специален закон са определени изчерпателно доказателствата, които гражданинът или организацията трябва да представят, административният орган няма право да изисква от тях да представят други доказателства.

(3) Всички събрани доказателства се проверяват и преценяват от административния орган.

Доказателства

Чл. 37. (1) Доказателства в производството по издаване на индивидуален административен акт могат да бъдат данни, които са свързани с факти и обстоятелства от значение за правата или задълженията или законните интереси на заинтересованите граждани или организации и са установени по реда, предвиден в този кодекс.

(2) Общозвестните факти, фактите, за които законът формулира презумпция, както и фактите, които са известни на органа служебно, не подлежат на доказване.

Зачитане на тайната на страните

Чл. 38. Страните в производството имат право тайните им, включително тези, засягащи личния им живот, производствените и професионалните им тайни, да не се разпространяват, освен в предвидените от закона случаи.

Доказателствени средства

Чл. 39. (1) Фактите и обстоятелствата се установяват чрез обяснения, декларации на страните или на техни представители, сведения, писмени и веществени доказателствени средства, заключения на вещи лица и други средства, които не са забранени със закон, освен ако специален закон предписва доказването на някои факти и обстоятелства да се извърши и с други средства.

(2) Не се допускат доказателствени средства, които не са събрани или изготвени при условията и по реда, предвидени в този кодекс, или по реда, предвиден в специалните закони.

Писмени доказателства

Чл. 40. (1) Писмени доказателства се допускат за установяване на всички факти и обстоятелства от значение за производството.

(2) Силата на писмените доказателства се определя съобразно нормативните актове, действали по времето и мястото, където те са съставени, освен ако това е несъвместимо с разпоредби на българското право. Когато към документа е приложено чуждо право, то се доказва от страната, която го предоставя.

(3) Административният орган преценява доказателствената сила на документа, в който има зачерквания, изтривания, добавки между редовете и други външни недостатъци, с оглед на всички обстоятелства и факти, събрани в хода на производството.

Събиране на документи от страните и от неучастващи в производството лица

Чл. 41. (1) При и по повод висящо производство всяка от страните може да иска чрез административния орган от друга страна в производството да представи в тридневен срок от поискването заверени от нея копия от намиращи се в тази страна собствени или чужди документи, имащи значение за случая.

(2) При и по повод висящо производство всяка страна може да иска чрез административния орган от неучастващи в производството граждани и организации да представят в тридневен срок от поискването заверени от тях копия от намиращи се в тези граждани и организации собствени или чужди документи, имащи значение за случая.

(3) Неучастващият гражданин или организация, които неоснователно не представят искания документ, отговарят пред страната за причинените ѝ вреди.

Удостоверение за снабдяване с документи от държавни органи

Чл. 42. По искане на страна органът, водещ производството, издава удостоверение, по силата на което държавните, общинските и съдебните органи са длъжни в рамките на своята компетентност да я снабдят с друго удостоверение или с необходимите документи във връзка с определяне на правата и задълженията ѝ. Удостоверението от органа, водещ

производството, се издава в тридневен срок от датата на поискване, а удостоверението и документите, издавани от другите органи - в 5-дневен срок от датата на поискване.

Писмени декларации

Чл. 43. Административният орган не може да откаже приемане на писмена декларация, с която се установяват факти и обстоятелства, за които специален закон не предвижда доказване по определен начин или с определени средства. Той може да приеме и писмена декларация, с която се установяват факти и обстоятелства, за които специален закон предвижда доказване с официален документ, когато такъв не е издаден на страната в определения за това срок, освен ако нормативен акт предвижда друго за определени видове документи.

Сведения от неучастващи в производството лица

Чл. 44. (1) Административният орган може да изисква сведения от неучастващи в производството лица, когато това е нужно за изясняване на съществени факти и обстоятелства от значение за производството и те не могат да бъдат установени по друг начин.

(2) Сведенията се дават писмено. Те се подписват от лицата, които са ги дали, и се приподписват от административния орган или от определен от него служител.

(3) Когато лицето не може да даде сведения писмено, то се призовава да ги даде устно пред административния орган или определен от него служител. Сведенията се записват и подписват от органа или служителя с означаване на името и длъжността му и се приподписват от лицето.

(4) Административният орган разяснява на лицата по ал. 1, че при оспорване на административния акт пред съда могат да бъдат разпитани като свидетели.

(5) Страните в производството имат право на достъп до дадените по реда на ал. 2 и 3 сведения.

Пояснения на страна

Чл. 45. (1) Административният орган може да призове страна в производството да даде пояснения, ако това е необходимо за изясняване на случая или за изпълнение на предприетите действия, както и когато специален закон предвижда това.

(2) В случаите по ал. 1 се насрочва заседание за изслушване, на което се поканват да присъстват всички страни в производството. Страните в производството могат да задават въпроси на даващия пояснения чрез органа, водещ производството.

Особен ред за извършване на някои процесуални действия

Чл. 46. (1) Административният орган може да поиска от съответния териториален административен орган да призове лице, което има адрес, съответно седалище или адрес на управление в друга община, да даде сведения, обяснения, пояснения или да извърши други действия, свързани с текущото производство. Органът, пред който се развива производството, определя обстоятелствата, които са предмет на сведенията, обясненията, поясненията или действията, които трябва да бъдат извършени. В случай че в съответната община няма

териториален административен орган със същата компетентност, административният орган може да се обърне към съответната община или кметство.

(2) При устното изслушване по ал. 1 се съставя протокол, който съдържа името на лицето, дало сведения, обяснения или пояснения, съществената за случая информация, подпис, име и длъжност на съставилото го длъжностно лице и дата на съставяне.

(3) Административният орган може да получи сведения, обяснения или пояснения и по телефона, ако няма основания да се съмнява в самоличността на лицето, което ги дава.

Съдържание на призовката и разходи за призоваване

Чл. 47. (1) Призовката съдържа:

1. наименование и адрес на административния орган;
2. име, адрес, съответно седалище или адрес на управление, на призованото лице;
3. по кое производство, в какво качество лицето се призовава и за извършването на какви процесуални действия;
4. дали лицето трябва да се яви лично или може да бъде представлявано от пълномощник, или да даде сведения, обяснения или пояснения писмено;
5. срока, в който лицето следва да се яви, или ден, час и място на явяване на лицето или на неговия пълномощник;
6. правните последици при неявяване.

(2) На лице по чл. 44, ал. 3, което има адрес в друга община и се е явило лично по призовка извън случаите по чл. 46, ал. 1, се признават пътни и други разходи. Същите разходи се признават и при личното явяване на страна, когато производството е открито по искане на друга страна или по служебен път. Искането за признаване на разходите се отправя до органа, водещ производството, преди издаване на акта. Разходите се признават по нормативи, определени от министъра на финансите.

Право да се откаже даването на сведения, обяснения и пояснения

Чл. 48. (1) Право да откажат да дават сведения, обяснения и пояснения имат само:

1. роднините по права линия на заинтересован гражданин, участващ в производството, съпрузите, братята и сестрите му, както и роднините по сватовство от първа степен;
2. лицата, които със своите отговори биха причинили на себе си или на свои роднини, посочени в т. 1, непосредствена вреда, опозоряване или наказателно преследване.

(2) Адвокатите, свещенослужителите и лицата, които по закон са длъжни да пазят професионална тайна за страна в производството, могат да откажат да дадат сведения, получени в това им качество.

(3) Защитената със закон информация може да бъде предоставяна само при условията и по реда, предвидени в съответния закон.

Експертиза

Чл. 49. (1) Експертиза се възлага, когато за изясняване на някои възникнали въпроси са необходими специални знания в областта на науката, изкуството, занаятите и други, каквито органът няма.

(2) При сложност или комплексност на предмета на изследването органът може да назначи и повече от едно вещо лице.

(3) Административният орган, възложил експертизата, проверява самоличността на вещото лице, отношенията му със страните, както и наличието на основание за отвод. Основанията за отвод на вещото лице са същите като при отвод на административен орган.

(4) Всички органи, граждани или организации, у които се намират материали, необходими за експертизата, осигуряват достъп на вещото лице до тях съобразно нивото на достъп до класифицирана информация, което то притежава.

(5) Вещото лице се легитимира с удостоверение, издадено от органа, възложил експертизата.

Освобождение на вещото лице

Чл. 50. Вещото лице се освобождава от възложената му задача, когато не може да я изпълни поради болест или липса на квалификация в съответната област или други основателни причини. То може да се откаже и във всички случаи, когато се допуска отказ от даване на сведения от трето лице.

Заклучение на вещо лице

Чл. 51. (1) Вещото лице извършва експертизата в определения срок.

(2) След извършване на необходимите проверки и изследвания вещото лице съставя писмено заключение.

(3) Вещото лице не може да изменя, допълва или разширява възложената му задача без съгласието на органа, назначил експертизата.

(4) Вещото лице представя на съответния орган писменото си заключение с преписи за страните и то се прилага към преписката по производството.

(5) Административният орган преценява заключението на вещото лице заедно с другите доказателства, събрани в хода на производството.

(6) Когато не е съгласен със заключението на вещото лице, органът се мотивира в акта.

Оглед

Чл. 52. (1) Административният орган извършва оглед само ако случаят не може да се изясни чрез използването на други способи за събиране на доказателства.

(2) По искане на органа трети лица, при които се намира предметът на огледа, го

предоставят на органа или му осигуряват достъп до него.

Съгласие или мнение на друг орган

Чл. 53. (1) Когато специален закон изисква съгласието или мнението на друг орган и ако не е предвидено друго, административният орган, водещ производството, търси незабавно съдействието на този орган.

(2) Другият орган отговаря на запитването в срок, определен от водещия производството орган, но не по-дълъг от 14 дни.

(3) Ако другият орган не се произнесе в срок, това се приема като съгласие от негова страна.

(4) Ако в определения срок мнението не бъде съобщено, актът се издава без него.

Спиране на производството

Чл. 54. (1) Административният орган спира производството:

1. в случай на смърт на заинтересован гражданин - страна в производството;

2. когато е нужно да се учреди настойничество или попечителство на заинтересован гражданин - страна в производството;

3. когато в хода на производството се разкрият престъпни обстоятелства, чието установяване е от значение за издаването на акта;

4. когато Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество на искане, с което се оспорва конституционностьта на приложим закон;

5. при наличието на образувано друго административно или съдебно производство, когато издаването на акта не може да стане преди неговото приключване; в тези случаи спирането се постановява след представяне на удостоверение за наличие на образувано производство, издадено от органа, пред който то е образувано;

6. когато страните внесат заявление за сключване на споразумение.

(2) Административният орган не спира производството в случаите по ал. 1, т. 1, 2 и 4, ако спирането може да създаде опасност за живота или здравето на гражданите или да застраши важни държавни или обществени интереси.

(3) При спиране на производството сроковете, предвидени за издаване на акта, спират да текат.

(4) За спирането на производството административният орган съобщава на страните в производството по реда за съобщаване на акта.

(5) Актът за спиране на производството може да се обжалва по реда на глава десета, раздел IV.

Възобновяване на спряно производство

Чл. 55. (1) Производството се възобновява служебно или по искане на една от страните, след като отпаднат основанията за спирането му.

(2) При възобновяването производството започва от онова действие, при което е било спряно.

Прекратяване на производството

Чл. 56. (1) Административният орган прекратява производството по искане на страната, по чиято инициатива то е започнало, освен ако в закон е предвидено друго.

(2) Административният орган прекратява производството и в случаите по чл. 30, ал. 1 и 2.

(3) За прекратяване на производството административният орган съобщава на страните по реда за съобщаване на акта.

(4) Актът за прекратяване на производството може да се обжалва по реда на глава десета, раздел IV.

Срокове за издаване на индивидуалния административен акт

Чл. 57. (1) Административният акт се издава до 14 дни от датата на започване на производството.

(2) Административният акт по чл. 21, ал. 2 и 3 се издава до 7 дни от датата на започване на производството.

(3) Когато издаването на акт или извършването на действие по ал. 2 включва експертиза или за нейното извършване е необходимо личното участие на заинтересованото лице, актът се издава до 14 дни.

(4) Незабавно, но не по-късно от 7 дни, се решават преписките, които могат да бъдат разгледани на основата на доказателства, представени заедно с искането или предложението за започване на производството, или на основата на общоизвестни факти, служебно известни факти или законови презумпции.

(5) Когато е необходимо да се съберат доказателства за съществени обстоятелства или да се даде възможност на други граждани и организации да се защитят, актът се издава до един месец от започване на производството.

(6) Когато органът е колективен, въпросът за издаването на акта се решава най-късно на първото заседание след изтичането на сроковете по ал. 1 - 5.

(7) Когато трябва да се поиска съгласието или мнението на друг орган, срокът за издаването на акта се смята съответно продължен, но с не повече от 14 дни.

(8) В случаите по ал. 5, 6 и 7 административният орган незабавно уведомява заявителя за удължаването на срока.

Мълчалив отказ и мълчаливо съгласие

Чл. 58. (1) Непроизнасянето в срок се смята за мълчалив отказ да се издаде актът.

(2) Когато производството е образувано в един орган и той следва да направи предложение до друг орган за издаването на акта, мълчалив отказ възниква независимо дали издаващият акта орган е бил сезиран с предложение.

(3) Когато по административен или по съдебен ред бъде отменен мълчалив отказ, смята се за отменен и изричният отказ, който е последвал преди решението за отмяна.

(4) Непроизнасянето в срок се смята за мълчаливо съгласие в случаите и при условията, предвидени в специални закони.

Форма на индивидуалния административен акт

Чл. 59. (1) Административният орган издава или отказва издаване на акта с мотивирано решение.

(2) Когато административният акт се издава в писмена форма, той съдържа:

1. наименование на органа, който го издава;
2. наименование на акта;
3. адресат на акта;
4. фактически и правни основания за издаване на акта;
5. разпоредителна част, с която се определят правата или задълженията, начинът и срокът за изпълнението;
6. разпореждане относно разноските;
7. пред кой орган и в какъв срок актът може да се обжалва;
8. дата на издаване и подпис на лицето, издало акта, с означаване на длъжността му; когато органът е колективен, актът се подписва от председателя или от негов заместник.

(3) Устни административни актове, както и административни актове, изразени чрез действия или бездействия, се издават само когато това е предвидено в закон.

Предварително изпълнение

Чл. 60. (1) В административния акт се включва разпореждане за предварителното му изпълнение, когато това се налага, за да се осигури животът или здравето на гражданите, да се защитят особено важни държавни или обществени интереси, при опасност, че може да бъде осуетено или сериозно затруднено изпълнението на акта или ако от закъснението на изпълнението може да последва значителна или трудно поправима вреда, или по искане на някоя от страните - в защита на особено важен неин интерес. В последния случай административният орган изисква съответната гаранция.

(2) Предварително изпълнение може да бъде допуснато и след постановяването на акта.

(3) Повторно искане на страна по ал. 1 може да се прави само въз основа на нови обстоятелства.

(4) Разпореждането, с което се допуска или се отказва предварително изпълнение, може да се обжалва чрез административния орган пред съда в тридневен срок от съобщаването му, независимо дали административният акт е бил оспорен.

(5) Жалбата се разглежда незабавно в закрито заседание, като преписи от нея не се връчват на страните. Тя не спира допуснатото предварително изпълнение, но съдът може да го спре до окончателното ѝ решаване.

(6) Когато отмени обжалваното разпореждане, съдът решава въпроса по същество. Ако предварителното изпълнение бъде отменено, административният орган възстановява положението, съществувало преди изпълнението.

(7) Определението на съда подлежи на обжалване.

Съобщаване

Чл. 61. (1) Административният акт, съответно отказът да се издаде акт, се съобщава в тридневен срок от издаването му на всички заинтересовани лица, включително на тези, които не са участвали в производството.

(2) Съобщаването може да се извърши чрез устно уведомяване за съдържанието на акта, което се удостоверява с подпис на извършилото го длъжностно лице, или чрез отправяне на писмено съобщение, включително чрез електронна поща или факс, ако страната е посочила такива.

(3) Когато адресът на някое от заинтересованите лица не е известен или то не е намерено на посочения от него адрес, съобщението се поставя на таблото за обявления, в Интернет страницата на съответния орган или се оповестява по друг обичаен начин.

Поправка на очевидна фактическа грешка, допълване и тълкуване

Чл. 62. (1) Преди изтичане на срока за обжалване административният орган може да отстрани допуснати непълноти в акта. За нанесените промени се съобщава на заинтересованите лица. Решението за допълване подлежи на обжалване по предвидения в този кодекс ред.

(2) Очевидни фактически грешки, допуснати в административния акт, се поправят от органа, който го е издал, и след изтичане на срока за обжалване. За поправката на очевидни фактически грешки се съобщава на заинтересованите лица. Решението за поправянето подлежи на обжалване по предвидения в този кодекс ред.

(3) Органът, издал решението, по искане на страните изяснява писмено действителното му съдържание. Тълкуване не може да се иска, след като актът е изпълнен. Актът за тълкуване подлежи на обжалване по предвидения в този кодекс ред.

Разпореждания по движение на производството

Чл. 63. Разпореждания по движение на производството се издават само в предвидените

в този кодекс или в специален закон случаи. Разпорежданията съдържат име и означение на длъжността на издаващия, дата на издаване и подпис.

Необжалваемост

Чл. 64. Административнопроизводствените действия на административния орган по издаване на акта не подлежат на самостоятелно обжалване, освен ако в този кодекс или в специален закон е предвидено друго.

Раздел II

Общи административни актове

Определение на общ административен акт

Чл. 65. Общи са административните актове с еднократно правно действие, с които се създават права или задължения или непосредствено се засягат права, свободи или законни интереси на неопределен брой лица, както и отказите да се издадат такива актове.

Уведомяване за предстоящо издаване на общ административен акт

Чл. 66. (1) Откриването на производството по издаване на общия административен акт се оповестява публично чрез средствата за масово осведомяване, чрез изпращането на проекта до организации на заинтересованите лица или по друг подходящ начин.

(2) Уведомяването по ал. 1 включва и основните съображения за издаването на акта, както и формите на участие на заинтересованите лица в производството.

(3) Уведомяването по ал. 1 за проекти на общи административни актове от компетентността на Министерския съвет се извършва от съответния министър - вносител на акта.

Представяване на заинтересованите лица

Чл. 67. Организацията по чл. 66, ал. 1 могат да представляват заинтересованите лица в производството по издаване и обжалване на административния акт.

Право на достъп до информацията по преписката

Чл. 68. Доколкото в специален закон не е установено друго, заинтересованите лица и техните организации имат право на достъп до цялата информация, съдържаща се в преписката по издаване на общия административен акт.

Форми на участие на заинтересованите лица в производството

Чл. 69. (1) Административният орган определя и оповестява публично по реда, определен в чл. 66, ал. 1, една или повече от следните форми на участие на заинтересованите лица в производството по издаване на акта:

1. писмени предложения и възражения;
2. участие в консултативни органи, подпомагащи органа, издаващ акта;

3. участие в заседания на органа, издаващ акта, когато той е колективен;
4. обществено обсъждане.

(2) Административният орган осигурява на заинтересованите лица възможност да осъществят правото си на участие в разумен срок, определен от административния орган, който не може да бъде по-кратък от един месец от деня на уведомяването по чл. 66.

Участие в производството на заинтересовани лица от съседна държава

Чл. 70. (1) Когато съществува вероятност административният акт да засегне права, свободи или законни интереси на неопределен брой лица на територията на съседна държава, административната процедура за участие в производството по издаване на административния акт, уредена в този раздел, трябва да бъде достъпна за заинтересованите лица в съответната държава при условията на взаимност.

(2) Административният орган осигурява при поискване на заинтересованите лица в съседната държава информацията по чл. 68.

(3) Уведомяването по чл. 66 се прави по същото време, когато се прави уведомяването и за българските граждани. То може да се направи пряко чрез всички подходящи средства, при условие че разпоредбите или практиката на връзките между двете държави го позволяват, или чрез съответните власти на съседната държава.

(4) Спогодбите за представителство, сключени между двете страни, се прилагат при представляването на заинтересованите лица - граждани на съседната държава.

(5) Заинтересованите лица от съседната държава могат да направят своите предложения и възражения пряко, по правилата на този раздел, или чрез властите на съседната държава.

(6) Административният орган може да осигури информацията по ал. 2 за заинтересованите лица от съседната държава на български език. Предложенията и възраженията могат да бъдат предоставяни и на чужд език.

(7) Заинтересованите лица от съседната държава се уведомяват за издаването на административния акт по реда на ал. 3.

(8) Възможностите за правна защита на заинтересованите лица от съседната държава и на българските граждани са едни и същи.

Обсъждане на предложенията и възраженията и издаване на акта

Чл. 71. Общият административен акт се издава, след като се изяснят фактите и обстоятелствата от значение за случая и се обсъдят предложенията и възраженията на заинтересованите граждани и техните организации.

Съобщаване на акта

Чл. 72. (1) Съдържанието на общия административен акт се съобщава по реда, по който е направено уведомяването по чл. 66.

(2) Ако в производството са участвали чрез предложения, възражения или по друг начин отделни заинтересовани лица или организации, на тях им се изпраща отделно съобщение за издаването на акта.

Общ административен акт, издаден в неотложни случаи

Чл. 73. (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г.) Когато неотложно трябва да се издаде общ административен акт за предотвратяване или преустановяване на нарушения, свързани с националната сигурност и обществения ред, за осигуряване на живота, здравето и имуществото на гражданите, може да не се спазят някои от разпоредбите на този раздел за уведомяване и участие на заинтересованите лица в производството по издаване на акта. В тези случаи в хода на изпълнението на акта се оповестяват съображенията за издаването му.

Субсидиарно прилагане

Чл. 74. За неуредените в този раздел въпроси се прилага раздел I от тази глава.

Раздел III

Нормативни административни актове

Определение на нормативен административен акт

Чл. 75. (1) Нормативните административни актове са подзаконови административни актове, които съдържат административноправни норми, отнасят се за неопределен и неограничен брой адресати и имат многократно правно действие.

(2) Нормативните административни актове се издават по прилагане на закон или подзаконен нормативен акт от по-висока степен.

(3) Всеки нормативен административен акт има наименование, което сочи вида и автора на акта, и главния му предмет.

(4) Във всеки нормативен административен акт, с изключение на нормативните актове, с които се изменят, допълват или отменят други нормативни актове, се посочва правното основание за неговото издаване.

Компетентен орган

Чл. 76. (1) Нормативни административни актове се издават от изрично овластени от Конституцията или закон органи.

(2) Компетентността да се издават нормативни административни актове не може да се прехвърля.

(3) Общинските съвети издават нормативни актове, с които уреждат съобразно нормативните актове от по-висока степен обществени отношения с местно значение.

Ред за издаване

Чл. 77. Компетентният орган издава нормативния административен акт, след като обсъди проекта заедно с представените становища, предложения и възражения.

Удостоверяване и обнародване на актовете

Чл. 78. (1) Текстът на нормативния административен акт, както и приемането му по надлежния ред, се удостоверяват:

1. при постановление на Министерския съвет - от министър-председателя;
2. при другите нормативни административни актове - от органа, който ги е издал, а когато органът е колективен - от неговия председател.

(2) Нормативните административни актове, освен тези на общинските съвети, се обнародват в "Държавен вестник".

(3) Нормативните административни актове на общинските съвети се разгласяват чрез местните печатни издания или по друг подходящ начин.

Отмяна, изменение и допълване

Чл. 79. Нормативните административни актове се отменят, изменят и допълват с изрична разпоредба на последващ нормативен акт.

Субсидиарно прилагане на Закона за нормативните актове

Чл. 80. За неуредените в този раздел въпроси се прилагат разпоредбите на Закона за нормативните актове.

Глава шеста

ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ ПО АДМИНИСТРАТИВЕН РЕД

Оспорване пред по-горестоящ административен орган

Чл. 81. (1) Индивидуалните и общите административни актове могат да бъдат оспорени по административен ред пред непосредствено по-горестоящия административен орган.

(2) По административен ред може да се оспори и съдържанието на документ.

Изключения от обхвата на оспорването по административен ред

Чл. 82. (1) Не подлежат на оспорване по предвидения в този кодекс административен ред актовете:

1. на Президента на Републиката и на председателя на Народното събрание;
2. на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър-председателите, министрите и ръководителите на други ведомства и органи, непосредствено подчинени на Министерския съвет;
3. на управителя на Българската народна банка и председателя на Сметната палата;

4. на Висшия съдебен съвет;
5. на областните управители;
6. за които в специален закон е предвидено оспорване направо пред съд.

(2) Не подлежат на оспорване по административен ред актовете на органите, които нямат по-горестоящ административен орган.

Субекти на оспорването

Чл. 83. (1) Жалба срещу административния акт могат да подават заинтересованите лица.

(2) С жалбата може да се оспори както законосъобразността, така и целесъобразността на административния акт.

(3) Прокурорът може да подава протест само относно законосъобразността на административния акт.

Форма на жалбата и протеста.Срок за оспорване

Чл. 84. (1) Жалбата или протестът се подава в писмена форма чрез административния орган, чийто акт се оспорва, в 14-дневен срок от съобщаването му на заинтересованите лица и организации.

(2) Мълчаливият отказ или мълчаливото съгласие може да се оспори в едномесечен срок от изтичането на срока, в който административният орган е бил длъжен да се произнесе.

Съдържание на жалбата и протеста

Чл. 85. (1) Жалбата и протестът трябва да са написани на български език и да съдържат:

1. трите имена и адреса, телефон, факс и електронен адрес, ако има такъв - за българските граждани, съответно името и длъжността на прокурора, номера на телефона, факса или телекса, ако има такъв;

2. трите имена и личния номер за чужденец и адреса, заявен в съответната администрация, телефон, факс и електронен адрес, ако има такъв;

3. фирмата на търговеца или наименованието на юридическото лице, изписани и на български език, седалището и последния посочен в съответния регистър адрес на управление и електронния му адрес;

4. акта, който се оспорва, и органа, който го е издал;

5. органа, до който се подава;

6. възраженията и тяхното основание;

7. искането;

8. подпис на подателя.

(2) С жалбата или протеста може да се поиска събирането на доказателства, на които се основават исканията в тях, или да се вземат предвид факти и обстоятелства, които не са били съобразени от административния орган при издаването на акта или са настъпили след издаването му.

(3) В производството пред по-горестоящия административен орган могат да се събират всички доказателства, които са относими към искането и не са били представени пред органа, издал оспорения административен акт.

Приложения

Чл. 86. Към жалбата или протеста се прилагат:

1. пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник;
2. удостоверение за регистрацията и актуалното състояние на търговеца или юридическото лице;
3. документ за платена държавна такса, когато се дължи такава;
4. преписи от жалбата или протеста и писмените доказателства за останалите страни.

Нередовност на жалбата и протеста

Чл. 87. (1) Ако жалбата или протестът не отговаря на изискванията на чл. 85 и 86, на подателите се изпраща съобщение за отстраняване на допуснатите нередовности в 7-дневен срок от получаване на съобщението.

(2) Когато не е посочен адресът на подателя, уведомяването по ал. 1 се прави чрез поставяне на обявление на определеното за това място в сградата на административния орган в продължение на 7 дни.

(3) Ако подателят не отстрани нередовностите, жалбата или протестът заедно с приложенията се връщат, а при непълен адрес се оставят в общата канцелария на органа на разположение на подателя.

Оставяне без разглеждане на жалбата и протеста

Чл. 88. (1) Жалбата и протестът се оставят без разглеждане, когато:

1. са неподведомствени на по-горестоящия административен орган;
2. са подадени след срока по чл. 84;
3. подателят няма интерес от обжалването;
4. подателят писмено оттегли жалбата или протеста.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 жалбата или протестът се препраща на компетентния орган, а в останалите случаи производството се прекратява от по-горестоящия административен орган.

(3) Актът за прекратяване може да се оспори в 7-дневен срок от съобщаването му с частна жалба или с протест пред съответния съд, който се произнася с определение, което не подлежи на обжалване.

Възстановяване на срока

Чл. 89. (1) В случаите по чл. 88, ал. 1, т. 2 жалбоподателят в 7-дневен срок от съобщаването на акта за прекратяване на производството може да поиска възстановяване на срока, ако пропускането му се дължи на особени непредвидени обстоятелства. Към искането се прилага и върнатата жалба.

(2) Искането се разглежда от административния орган, компетентен да разгледа жалбата.

Забрана за изпълнение на акта

Чл. 90. (1) Административните актове не се изпълняват, преди да са изтекли сроковете за тяхното оспорване, а при подадена жалба или протест - до решаването на спора от съответния орган.

(2) Това правило не се прилага, когато:

1. всички заинтересовани страни писмено поискат предварително изпълнение на акта;
2. със закон или с разпореждане по чл. 60 е допуснато предварително изпълнение на акта.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) По-горестоящият административен орган може да спре допуснатото с разпореждане предварително изпълнение по искане на оспорващия, ако то не се налага от обществен интерес или би причинило непоправима вреда на засегнато лице.

Преразглеждане на акта

Чл. 91. (1) В 7-дневен срок, а когато органът е колективен - в 14-дневен срок, от получаване на жалбата или протеста административният орган може да преразгледа въпроса и да оттегли сам оспорения акт, да го отмени или измени, или да издаде съответния акт, ако е отказал издаването му, като уведоми за това заинтересованите страни.

(2) Новият акт подлежи на оспорване по реда на този кодекс. В тези случаи не се допуска повторно преразглеждане на акта.

Изпращане на преписката

Чл. 92. (1) Когато административният орган не намери основание за пререшаване на въпроса, той незабавно изпраща жалбата или протеста заедно с цялата преписка на компетентния по-горестоящ административен орган.

(2) Ако в тридневен срок след изтичането на срока по чл. 91, ал. 1 цялата преписка не

бъде изпратена на по-горестоящия административен орган, жалбоподателят може да изпрати препис от жалбата, а прокурорът - препис от протеста, направо до по-горестоящия орган, който незабавно изисква преписката.

Компетентен орган

Чл. 93. (1) Компетентен да разгледа жалбата или протеста е непосредствено погорестоящият административен орган, на който е подчинен органът, издал оспорения акт.

(2) Административните актове на кметовете на кметства и на райони се оспорват пред кмета на общината.

(3) Административните актове на специализираните изпълнителни органи на общината се обжалват пред кмета на общината.

(4) Административните актове на кметовете на общини се оспорват пред областния управител.

(5) Отказът на организация да издаде административен акт може да се оспори пред съответния административен орган съобразно естеството на въпросите, във връзка с които е оспореният акт.

Комисия за разглеждане на случая

Чл. 94. В сложни от фактическа или правна страна случаи компетентният да разгледа жалбата или протеста орган може да назначи комисия за проучване и разглеждане на случая. Комисията се състои най-малко от трима членове, от които един с юридическо образование и двама специалисти от съответната област, като поне един от специалистите е лице, което не работи в съответната администрация.

Становище на комисията

Чл. 95. (1) В определен от компетентния орган срок комисията разглежда преписката с възраженията по жалбата или протеста и приложените към нея писмени доказателства, събира нови доказателства, ако това е необходимо, и изготвя мотивирано писмено становище за законосъобразността и целесъобразността на оспорения административен акт.

(2) Становището се подписва от всички членове на комисията и се предоставя на административния орган.

Изслушване

Чл. 96. Заинтересованите лица могат да бъдат изслушани от компетентния да разгледа жалбата или протеста орган в разумен срок. За изслушването се съставя протокол.

Произнасяне на компетентния орган

Чл. 97. (1) В двуседмичен срок от получаване на преписката, когато е едноличен, и в едномесечен срок, когато е колективен, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган се произнася с мотивирано решение, с което обявява оспорения акт за нищожен, отменя го изцяло или отчасти като незаконосъобразен или нецелесъобразен или отхвърля жалбата или протеста.

(2) Компетентният да разгледа жалбата или протеста орган решава въпроса по същество, освен ако исканият акт е от изричната компетентност на по-долустоящия орган.

(3) Когато административният орган противозаконно е отказал да издаде документ, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган го задължава да извърши това, като му определя и срок за издаване на документа.

(4) Когато не възприеме становището на комисията, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган излага мотиви за това.

(5) Когато компетентният да разгледа жалбата или протеста орган не се произнесе в срока по ал. 1, законосъобразността на административния акт може да се оспори чрез административния орган, издал акта, пред съда, ако актът подлежи на оспорване по съдебен ред.

Съобщаване на решението и обжалване

Чл. 98. (1) Решението на компетентния да разгледа жалбата или протеста орган се съобщава незабавно на оспорващия и на другите заинтересовани лица.

(2) Когато въпросът е решен по същество, решението на компетентния да разгледа жалбата или протеста орган подлежи на оспорване за законосъобразност пред съда. Ако жалбата или протестът са отхвърлени, на оспорване пред съда подлежи първоначалният административен акт.

Глава седма

ВЪЗОБНОВЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВА ПО ИЗДАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ

Основания за възобновяване

Чл. 99. Влязъл в сила индивидуален или общ административен акт, който не е бил оспорен пред съда, може да бъде отменен или изменен от непосредствено по-горестоящия административен орган, а ако актът не е подлежал на оспорване по административен ред - от органа, който го е издал, когато:

1. съществено е нарушено някое от изискванията за законосъобразността му;

2. се открият нови обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за издаването на акта, които при решаването на въпроса от административния орган не са могли да бъдат известни на страната в административното производство;

3. по надлежния съдебен ред се установи престъпно деяние на страната, на нейния представител или на административния орган, когато е едноличен, или на член от състава му, когато е колективен, което е дало отражение върху решаването на въпроса - предмет на административното производство;

4. административният акт е основан на документ, който по надлежния съдебен ред е

признат за подправен, или на акт на съд или на друго държавно учреждение, който впоследствие е бил отменен;

5. същият административен орган по същия въпрос и на същото основание е издал по отношение на същите лица друг влязъл в сила административен акт, който му противоречи;

6. страната вследствие на нарушаването на административнопроизводствените правила е била лишена от възможността да участва в административното производство или не е била надлежно представлявана, както и когато тя не е могла да участва лично или чрез пълномощник по причина на препятствие, което не е могла да отстрани;

7. с решение на Европейския съд за защита на правата на човека е установено нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Инициатива за възобновяването

Чл. 100. В случаите по чл. 99, т. 1 възобновяването на административното производство се извършва по инициатива на административния орган или по предложение на съответния прокурор или на омбудсмана, а в случаите по чл. 99, т. 2 - 7 - и по искане на страна в производството.

Искане за възобновяване от неучаствало в производството лице

Чл. 101. Възобновяване на административното производство може да поиска и лице, спрямо което административният акт има сила, макар и то да не е било страна в производството.

Срок за образуване на производството за възобновяване

Чл. 102. (1) (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) Възобновяването на производството по чл. 99, т. 1 може да се направи в тримесечен срок от влизането в сила на акта.

(2) Възобновяване на производство по чл. 99, т. 2 - 7 може да се направи в тримесечен срок от узнаване на обстоятелството, което служи за основание за отмяна или изменение на административния акт, но не по-късно от една година от възникване на основанието. Когато възникването на основанието предхожда издаването на административния акт, началният момент на срока за възобновяване е влизането в сила на акта.

Производство по възобновяване

Чл. 103. (1) Административният орган конституира служебно като страна в производството третите лица, придобили права от административния акт.

(2) Административният орган разглежда искането за възобновяване по реда на глава шеста.

(3) Отказът да се допусне възобновяване може да се оспорва по реда на глава десета, раздел IV.

(4) Ако искането за възобновяване е основателно, производството се възобновява по реда на глава пета.

(5) В случая по чл. 99, т. 5 незаконосъобразният административен акт се отменя.

Оспорване на новия административен акт

Чл. 104. Издаденият при възобновяване на производството нов административен акт, съответно отказът да бъде издаден актът, може да се оспори по реда, установен в този кодекс.

Зачитане правата на третите лица

Чл. 105. Отмяната или изменението на административния акт по реда на тази глава не може да засегне правата, придобити от трети добросъвестни лица.

Оспорен пред съда административен акт

Чл. 106. Когато административният акт, съответно отказът да се издаде акт, е бил оспорен пред съда, за възобновяването се прилага глава четиринадесета.

Глава осма

ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СИГНАЛИ

Раздел I

Общи положения

Предмет и обхват

Чл. 107. (1) По реда на тази глава се разглеждат предложенията и сигналите, подадени до административни органи, както и до други органи, които осъществяват публичноправни функции.

(2) Тази глава не се прилага за предложенията и сигналите, за чието разглеждане и решаване в закон е предвиден друг ред.

(3) Предложения могат да се правят за усъвършенстване на организацията и дейността на органите по ал. 1 или за решаване на други въпроси в рамките на компетентността на тези органи.

(4) Сигнали могат да се подават за злоупотреби с власт и корупция, лошо управление на държавно или общинско имущество или за други незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица в съответните администрации, с които се засягат държавни или обществени интереси, права или законни интереси на други лица.

Принципи

Чл. 108. (1) Органите по чл. 107, ал. 1 са длъжни да разглеждат и решават предложенията и сигналите в установените срокове обективно и законосъобразно.

(2) Никой не може да бъде преследван само заради подаването на предложение или сигнал при условията и по реда на тази глава.

Страни

Чл. 109. Всеки гражданин или организация, както и омбудсманът, може да подава предложение или сигнал.

Организация на работата с предложенията и сигналите

Чл. 110. (1) Организацията на работата с предложенията и сигналите се определя в устройствените правилници на органите по чл. 107, ал. 1.

(2) За цялостната работа с предложенията и сигналите отговарят органите по чл. 107, ал. 1. Организирането на работата може да бъде възложено на овластени от тях длъжностни лица.

(3) Органите по чл. 107, ал. 1 са длъжни да приемат граждани и представители на организации и да изслушват техните предложения и сигнали в определени и предварително оповестени дни и часове.

Форма на предложенията и сигналите

Чл. 111. (1) Предложенията и сигналите могат да бъдат писмени или устни, да бъдат подадени лично или чрез упълномощен представител, по телефон, телеграф, телекс, факс или електронна поща.

(2) Подадените по реда на ал. 1 предложения и сигнали се регистрират.

(3) Когато е необходимо предложението или сигналът да се подаде писмено или да отговаря на определени изисквания, на подателя се дават съответни разяснения.

(4) Не се образува производство по анонимни предложения или сигнали, както и по сигнали, отнасящи се до нарушения, извършени преди повече от две години.

Препращане по компетентност

Чл. 112. Предложенията и сигналите, които са подадени до некомпетентен орган, се препращат не по-късно от 7 дни от постъпването им на компетентните органи, освен когато има данни, че въпросът вече е отнесен и до тях. За препращането се уведомява направилният предложението или сигнала.

Ограничения

Чл. 113. Сигналите не могат да се решават от органите или от длъжностните лица, срещу чиито действия са подадени, освен когато те приемат, че са основателни, и ги уважат.

Изясняване на случая

Чл. 114. (1) Решението по предложение или сигнал се взема, след като се изясни случаят и се обсъдят обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

(2) Органите, до които са подадени предложения и сигнали, разясняват на подателите техните права и задължения.

(3) За установяване на фактите и обстоятелствата могат да се използват всички средства, които не са забранени от закона.

(4) Средствата за изясняване на случая се определят от органа, компетентен да постанови решението, освен ако друг нормативен акт предписва доказването да се извърши по определен начин или с определени средства.

(5) Организациите са длъжни да дадат исканите им документи, сведения и обяснения в срока, определен от административния орган, компетентен да постанови решението.

(6) Гражданите са длъжни да представят исканите им документи и да дават сведения, освен ако това може да увреди техните права или законни интереси или да накърни достойнството им.

(7) Когато исканията са незаконосъобразни или неоснователни, или не могат да бъдат удовлетворени по обективни причини, се посочват мотивите за това.

Изпълнение

Чл. 115. Органът, който е постановил решението, взема мерки за неговото изпълнение, като определя начина и срока за изпълнението.

Приключване на производството

Чл. 116. Производството по предложенията и сигналите приключва с изпълнението на решението.

Раздел II Предложения

Компетентност

Чл. 117. (1) Предложенията се правят пред органите, компетентни да решат поставените в тях въпроси.

(2) Преписи от предложенията могат да се изпращат и до по-горестоящи органи.

Решение

Чл. 118. (1) Решение по предложението се взема най-късно два месеца след неговото постъпване и се съобщава в 7-дневен срок на подателя.

(2) Когато е необходимо по-продължително проучване, срокът за вземане на решението може да бъде продължен от по-горестоящия орган до 6 месеца, за което се съобщава на подателя.

(3) Решението, постановено по направено предложение, не подлежи на обжалване.

Раздел III Сигнали

Компетентност

Чл. 119. (1) Сигналите се подават до органите, които непосредствено ръководят и контролират органите и длъжностните лица, за чиито незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия се съобщава.

(2) По преценка на подателя сигналът може да се подаде и чрез органа, срещу чието действие или бездействие е насочен.

(3) Преписи от сигналите могат да се изпращат и до по-горестоящи органи.

Спиране на изпълнението

Чл. 120. Подаденият сигнал не спира изпълнението на оспорения акт или извършването на определена дейност, освен ако органът, компетентен да се произнесе, разпореди изпълнението да се спре до постановяване на решението.

Срок за произнасяне

Чл. 121. Решението по сигнала се взема най-късно в двумесечен срок от постъпването му. Когато особено важни причини налагат, срокът може да бъде продължен от по-горестоящия орган, но с не повече от един месец, за което се уведомява подателят.

Решение

Чл. 122. (1) Когато уважи сигнала, органът взема незабавно мерки за отстраняване на допуснатото нарушение или нецелесъобразност, за което уведомява подателя и другите заинтересовани лица.

(2) Ако не признае основателността на сигнала, органът по чл. 119, ал. 2 в срок един месец от подаването му го изпраща заедно със своите обяснения на съответния по-горестоящ орган, за което уведомява подателя.

Съобщаване на решението

Чл. 123. (1) Решението по сигнала е писмено, мотивира се и се съобщава на подателя в 7-дневен срок от постановяването му.

(2) Когато с решението се засягат права или законни интереси на други лица, то се съобщава и на тях.

(3) Когато сигналът е препратен до компетентния орган от народен представител, общински съветник, държавен орган, орган на местното самоуправление или средство за масова информация, за решението се уведомяват и те.

(4) При данни за извършено престъпление се уведомява незабавно съответният прокурор.

Необжалваемост

Чл. 124. (1) Сигнали, подадени повторно по въпрос, по който има решение, не се

разглеждат, освен ако са във връзка с изпълнение на решението или се основават на нови факти и обстоятелства.

(2) Решението, постановено по подаден сигнал, не подлежи на обжалване.

Изпълнение

Чл. 125. (1) Решението по сигнала се изпълнява в едномесечен срок от постановяването му. По изключение, когато това се налага по особено важни причини, срокът може да бъде продължен от органа, който го е постановил, но с не повече от два месеца, за което се уведомява подателят.

(2) При изпълнение на решението по сигнала се премахват вредните последици, причинени от незаконосъобразните или нецелесъобразните действия. Когато това не е възможно, засегнатите лица се удовлетворяват по друг законен начин или им се разяснява редът, по който да постъпят.

(3) Органът, на който е възложено изпълнението на решението по сигнала, уведомява за изпълнението органа, постановил решението.

ДЯЛ ТРЕТИ (В сила от 1.03.2007 г.) ПРОИЗВОДСТВА ПРЕД СЪД

Глава девета ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Започване на производствата

Чл. 126. Съдебните производства започват по искане на заинтересовано лице или на прокурора в определените от този кодекс или друг закон случаи.

Забрана за отказ от правосъдие

Чл. 127. (1) Съдилищата са длъжни да разгледат и разрешат съобразно закона в разумен срок всяко подадено до тях искане.

(2) Съдилищата не могат да откажат правосъдие под предлог, че няма правна норма, въз основа на която да решат искането.

Подведомственост

Чл. 128. (1) На административните съдилища са подведомствени всички дела по искания за:

1. издаване, изменение, отмяна или обявяване на нищожност на административни актове;

2. обявяване на нищожност или унищожаване на споразумения по този кодекс;

3. защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията;
4. защита срещу незаконно принудително изпълнение;
5. обезщетения за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на административни органи и длъжностни лица;
6. обезщетения за вреди от принудително изпълнение;
7. обявяване на нищожност, обезсилване или отмяна на решения, постановени от административните съдилища;
8. установяване неистинността на административни актове по този кодекс.

(2) Всеки може да предяви иск, за да установи съществуването или несъществуването на едно административно право или правоотношение, когато има интерес от това и не разполага с друг ред за защита.

(3) Не подлежат на съдебно обжалване административните актове, с които непосредствено се осъществяват външната политика, отбраната и сигурността на страната, освен ако в закон е предвидено друго.

Съединяване на жалби

Чл. 129. (1) Ако законосъобразността на административен акт или на отказ да бъде издаден административен акт е оспорена едновременно пред по-горестоящ административен орган и пред съд, жалбите се съединяват в едно общо производство, подведомствено на съда.

(2) Правилото по ал. 1 не се прилага, когато с жалбата до по-горестоящия административен орган е оспорена целесъобразността на административния акт. В този случай, ако има образувано и съдебно производство, то се спира до произнасянето на по-горестоящия административен орган.

Спорове за подведомственост

Чл. 130. (1) Административният съд решава сам дали образуваното дело подлежи на разглеждане от него или от друг орган извън системата на съдилищата.

(2) Никой друг орган няма право да приеме за разглеждане дело, което вече се разглежда от съда.

(3) Въпросът дали образуваното дело подлежи на разглеждане от административния съд или от друг орган извън системата на съдилищата може да бъде повдигнат при всяко положение на делото и служебно от съда.

(4) Ако намери, че делото не му е подведомствено, съдът го изпраща на надлежния орган. Разпоредването или определението могат да се обжалват с частна жалба от страните и от органа, на който делото е изпратено.

Двуинстанционност на производствата

Чл. 131. Съдебните производства по този кодекс са двуинстанционни, освен когато в

него или в друг закон е установено друго.

Родова подсъдност

Чл. 132. (1) На административните съдилища са подсъдни всички административни дела с изключение на тези, подсъдни на Върховния административен съд.

(2) На Върховния административен съд са подсъдни:

1. оспорванията срещу подзаконовите нормативни актове, освен тези на общинските съвети;
2. оспорванията срещу актовете на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър-председателите и министрите;
3. оспорванията срещу решения на Висшия съдебен съвет;
4. оспорванията срещу актове на органите на Българската народна банка;
5. касационни жалби и протести срещу първоинстанционни съдебни решения;
6. частни жалби срещу определения и разпореждания;
7. молби за отменяне на влезли в сила съдебни актове по административни дела;
8. оспорванията срещу други актове, посочени в закон.

Местна подсъдност

Чл. 133. (1) Делата се разглеждат от административния съд, в района на който е седалището на органа, издал оспорения административен акт, а когато то е в чужбина - от Административния съд - град София.

(2) Исковете за обезщетения могат да бъдат предявени и пред съда по адреса или седалището на жалбоподателя, освен когато са съединени с оспорване по ал. 1.

(3) Когато компетентният съд не е в състояние да разгледа делото, Върховният административен съд постановява изпращането му в съседен административен съд.

Задължителност на подсъдността

Чл. 134. (1) Определената от закона подсъдност не може да бъде изменяна по съгласие на участващите в делото лица.

(2) Възражение за местна неподсъдност на делото може да се прави най-късно в първото заседание пред първата инстанция и да се повдига служебно от съда. Едновременно с предявяване на възражението страната е длъжна да представи и доказателствата си.

Спорове за подсъдност

Чл. 135. (1) Всеки съд решава сам дали заведеното пред него дело му е подсъдно.

(2) Ако намери, че делото не му е подсъдно, той го изпраща на надлежния съд. В този случай делото се смята за образувано от деня на завеждането му пред ненадлежния съд, като извършените от последния действия запазват силата си.

(3) Споровете за подсъдност между административни съдилища се решават от Върховния административен съд, а ако в спора участва тричленен състав на Върховния административен съд - от негов петчленен състав.

(4) Споровете за подсъдност между общите и административните съдилища се решават от състав, включващ трима представители на Върховния касационен съд и двама представители на Върховния административен съд.

(5) Ако съдът, на който делото е изпратено, намери, че то не му е подсъдно, той го изпраща на съда по ал. 3, съответно по ал. 4, за определяне на подсъдността.

(6) Когато съдът, на който делото е изпратено по реда на ал. 2, намери, че то е подсъдно на трети съд, той го изпраща за определяне на подсъдността на съда или състава по ал. 3 или 4 в зависимост от положението на третия съд.

(7) Определенията, постановени по спорове за подсъдност, не подлежат на обжалване.

Задължително представителство

Чл. 136. (1) Когато в делото участват повече от 10 лица с еднакви интереси, които не са представени чрез пълномощник, съдът може да ги задължи в разумен срок да посочат общ пълномощник измежду тях. Ако те не посочат такъв, съдът назначава служебно общ процесуален представител.

(2) Процесуалните действия на страната имат предимство пред тези на общия пълномощник или представител.

(3) Представителната власт на служебно назначения общ представител се прекратява с изявление на представлявания до него и до съда след отпадане на предпоставките по ал. 1.

(4) Разноските за общия представител се понасят от административния орган съобразно уважената част от оспорването.

Призоваване

Чл. 137. (1) Страната се призовава на адреса, на който е била призована за последен път в производството пред административния орган, освен ако по делото е посочила друг адрес.

(2) На страната могат да бъдат връчвани призовки и на посочен от нея електронен адрес. Те се смятат за връчени с постъпването си в посочената информационна система и се удостоверяват с копие от електронния запис за това.

(3) Когато няма адреси по ал. 1 и 2, страната се призовава на настоящия си адрес, а при липса на такъв - на постоянния си адрес.

(4) Лица с неизвестен адрес се призовават чрез "Държавен вестник" и производството продължава.

(5) Когато лица, участващи в производството, се представляват от общ пълномощник или представител, призоваването може да бъде извършено чрез него.

(6) Ако се налагат еднакви призовавания за повече от 10 лица, които нямат общ пълномощник или представител, председателят на състава може да разпорежи за следващите процесуални действия оповестяване чрез "Държавен вестник". Разпореждането се съобщава на страните.

(7) На страните, призовани редовно, не се изпращат последващи призовки, освен ако делото е било отсрочено в закрито заседание или по-нататъшният му ход е бил преграден.

Съобщения

Чл. 138. (1) Доколкото друго не е предвидено в този кодекс, съдебните актове се съобщават на страните чрез изпращане на преписи от тях по реда на чл. 137.

(2) По същия ред се връчват и другите съобщения и книжа по делото.

Отлагане на делото

Чл. 139. (1) Съдът отлага делото, ако страната и пълномощникът ѝ не могат да се явят поради препятствие, което страната не може да отстрани. В тези случаи следващото заседание се насрочва не по-късно от три месеца.

(2) При повторно искане от същата страна делото може да бъде отложено по изключение само на друго основание, ако с оглед на всички обстоятелства съдът прецени, че не е налице злоупотреба с право.

Удължаване на сроковете за обжалване при нередовно съобщаване

Чл. 140. (1) Когато в административния акт или в съобщението за неговото издаване не е указано пред кой орган и в какъв срок може да се подаде жалба, съответният срок за обжалване по този дял се удължава на два месеца.

(2) Когато в административния акт или в съобщението за неговото издаване погрешно е указано, че той не подлежи на обжалване, сроковете за подаване на жалба по този дял се удължават на шест месеца.

Представяне на електронни документи

Чл. 141. (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 1.07.2011 г.) Пред съда могат да бъдат представяни електронни документи, подписани с квалифициран електронен подпис, по реда на Закона за електронния документ и електронния подпис.

Преценка за съответствие с материалния закон

Чл. 142. (1) Съответствието на административния акт с материалния закон се преценява към момента на издаването му.

(2) Установяването на нови факти от значение за делото след издаване на акта се преценява към момента на приключване на устните състезания.

Отговорност за разноси

Чл. 143. (1) Когато съдът отмени обжалвания административен акт или отказа да бъде издаден административен акт, държавните такси, разноските по производството и възнаграждението за един адвокат, ако подателят на жалбата е имал такъв, се възстановяват от бюджета на органа, издал отменения акт или отказ.

(2) Подателят на жалбата има право на разноси по ал. 1 и при прекратяване на делото поради оттегляне на оспорения от него административен акт.

(3) Когато съдът отхвърли оспорването или подателят на жалбата оттегли жалбата, страната, за която административният акт е благоприятен, има право на разноси.

(4) Когато съдът отхвърли оспорването или оспорващият оттегли жалбата, подателят на жалбата заплаща всички направени по делото разноси, включително минималното възнаграждение за един адвокат, определено съгласно наредбата по чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата, ако другата страна е ползвала такъв.

Субсидиарно прилагане на Гражданския процесуален кодекс

Чл. 144. За неуредените в този дял въпроси се прилага Гражданският процесуален кодекс.

Глава десета

ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ ПРЕД ПЪРВАТА ИНСТАНЦИЯ

Раздел I

Оспорване на индивидуални административни актове

Предмет на оспорване

Чл. 145. (1) Административните актове могат да се оспорват пред съда по отношение на тяхната законосъобразност.

(2) На оспорване подлежат:

1. първоначалният индивидуален административен акт, включително отказът да се издаде такъв акт;

2. (изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) решението на по-горестоящия административен орган, с който е изменен актът по т. 1 или е отменен и въпросът е решен по същество;

3. решенията по искания за издаване на документи от значение за признаване, упражняване или погасяване на права или задължения.

(3) Административните актове могат да бъдат оспорени изцяло или в отделни техни части.

Основания за оспорване

Чл. 146. Основанията за оспорване на административните актове са:

1. липса на компетентност;
2. неспазване на установената форма;
3. съществено нарушение на административнопроизводствени правила;
4. противоречие с материалноправни разпоредби;
5. несъответствие с целта на закона.

Право на оспорване

Чл. 147. (1) Право да оспорват административния акт имат гражданите и организациите, чиито права, свободи или законни интереси са нарушени или застрашени от него или за които той поражда задължения.

(2) Прокурорът може да подаде протест срещу акта в случаите по чл. 16.

Изборност на ред за оспорване

Чл. 148. Административният акт може да се оспори пред съда и без да е изчерпана възможността за оспорването му по административен ред, освен ако в този кодекс или в специален закон е предвидено друго.

Срокове за оспорване

Чл. 149. (1) Административните актове могат да се оспорят в 14-дневен срок от съобщаването им.

(2) Мълчаливият отказ или мълчаливото съгласие може да се оспори в едномесечен срок от изтичането на срока, в който административният орган е бил длъжен да се произнесе.

(3) Когато актът, мълчаливият отказ или мълчаливото съгласие са били оспорени по административен ред, срокът по ал. 1, съответно по ал. 2, започва да тече от съобщението, че по-горестоящият административен орган се е произнесъл с решение, а ако органът не се е произнесъл - от крайната дата, на която е следвало да се произнесе.

(4) Когато прокурорът не е участвал в административното производство, той може да оспори акта до един месец от издаването му.

(5) Административните актове могат да се оспорят с искане за обявяване на нищожността им без ограничение във времето.

Форма и съдържание на жалбата и протеста

Чл. 150. (1) Жалбата или протестът се подава в писмена форма и трябва да съдържа:

1. посочване на съда;

2. трите имена и адрес, телефон, факс и електронен адрес, ако има такъв - за българските граждани, съответно името и длъжността на прокурора, номера на телефона, факса или телекса или електронен адрес, ако има такъв;

3. трите имена и адрес, личния номер - за чужденец, и адреса, заявен в съответната администрация, телефон, факс и електронен адрес, ако има такъв;

4. фирмата на търговеца или наименованието на юридическото лице, изписани и на български език, седалището, последния посочен в съответния регистър адрес на управление и електронния му адрес;

5. означение на обжалвания административен акт;

6. указание в какво се състои незаконосъобразността на акта;

7. в какво се състои искането;

8. подпис на лицето, което подава жалбата или протеста.

(2) В жалбата или протеста оспорващият е длъжен да посочи доказателствата, които иска да бъдат събрани, и да представи писмените доказателства, с които разполага.

Приложения

Чл. 151. Към жалбата или протеста се прилагат:

1. удостоверение за съществуването и представителството на организация - жалбоподател;

2. пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник;

3. документ за платена държавна такса, ако такава се дължи;

4. преписи от жалбата или протеста, от писмените доказателства и от приложенията според броя на останалите страни.

Подаване на жалбата и протеста

Чл. 152. (1) Жалбата или протестът се подава чрез органа, издал оспорвания акт.

(2) В тридневен срок от изтичането на сроковете за оспорване от останалите лица органът изпраща жалбата или протеста заедно със заверено копие от цялата преписка по издаването на акта на съда, като уведомява подателя за това.

(3) Към преписката органът е длъжен да приложи списък на страните в производството по издаване на административния акт с посочване на адресите, на които те последно са били призовани.

(4) Ако органът не изпълни задълженията си по ал. 1 - 3, съдът изисква преписката служебно въз основа на копие от жалбата или протеста.

Страни

Чл. 153. (1) Страни по делото са оспорващият, органът, издал административния акт, както и всички заинтересовани лица.

(2) Когато след издаване на административния акт органът бъде закрит, без да е посочен негов правопреемник, страна по делото е овластеният с компетентността да издава същите актове орган.

(3) Когато компетентността на административния орган по въпроса бъде отнета, съдът го заличава и конституира служебно като страна по делото компетентен орган.

(4) Определението по ал. 3 подлежи на обжалване с частна жалба.

Конституиране на страните

Чл. 154. (1) Съдът конституира страните служебно.

(2) Когато административният орган не е изпълнил задължението си по чл. 152, ал. 3, съдът определя срок за изпълнението му.

Оттегляне и отказ от оспорването

Чл. 155. (1) При всяко положение на делото оспорващият може да оттегли оспорването или да се откаже от него изцяло или отчасти.

(2) Искането за обявяване на нищожност може да бъде оттеглено без съгласието на ответниците по жалбата до приключване на първото заседание по делото.

(3) Оттеглянето и отказът от оспорването извън съдебно заседание се прави с писмена молба.

(4) Предварителен отказ от правото на оспорване е недействителен.

Оттегляне на оспорения акт

Чл. 156. (1) При всяко положение на делото със съгласието на останалите ответници административният орган може да оттегли изцяло или частично оспорения акт или да издаде акта, чието издаване е отказал.

(2) За оттегляне на акта след първото по делото заседание е необходимо съгласие и от оспорващия.

(3) Оттегленият акт може да бъде издаден повторно само при нови обстоятелства.

(4) Когато с оспорването е съединен и иск за обезщетение, производството по него продължава.

Образуване и насрочване на делото

Чл. 157. (1) Председателят на съда, негов заместник или председателят на отделението образуват административното дело, което се предава на съдия-докладчик. Съдията-

докладчик насрочва делото в срок не по-дълъг от два месеца от постъпването на жалбата в съда.

(2) Съдията-докладчик се определя съобразно поредността на постъпването на оспорванията в съда чрез електронно разпределяне или чрез друг начин за случайно разпределяне на делата, посочен в приети от съответния съд и разгласени публично вътрешни правила.

Проверка на редовността на жалбата и протеста

Чл. 158. (1) Когато жалбата или протестът не отговарят на изискванията на чл. 150, ал. 1 и чл. 151, те се оставят без движение, като на оспорващия се изпраща съобщение да отстрани нередовностите в 7-дневен срок.

(2) Когато адресите на оспорващия и на неговия представител не са посочени, съобщението по ал. 1 се прави чрез поставяне на обявление на определеното за това място в съда в продължение на 7 дни.

(3) Ако нередовностите не бъдат отстранени в срока по ал. 1, жалбата или протестът се оставя без разглеждане с разпореждане на съдията-докладчик. Когато нередовностите се открият в течение на производството, съдът прекратява делото.

(4) Поправеното оспорване се смята за редовно от деня на неговото подаване.

Проверка на допустимостта на жалбата и протеста

Чл. 159. Жалбата или протестът се оставя без разглеждане, а ако е образувано съдебно производство, то се прекратява, когато:

1. актът не подлежи на оспорване;
2. оспорващият е неправосубектен;
3. оспореният административен акт е оттеглен;
4. оспорващият няма правен интерес от оспорването;
5. оспорването е просрочено;
6. по оспорването има влязло в сила съдебно решение;
7. има образувано дело пред същия съд, между същите страни, на същото основание;
8. оспорването бъде оттеглено или бъде извършен отказ от него.

Обжалване на акта по допустимостта на жалбата и протеста

Чл. 160. (1) Разпореждането, с което жалбата или протестът се оставя без разглеждане, или определението, с което делото се прекратява, подлежи на обжалване с частна жалба. Препис от нея не се представя, ако разпореждането е постановено преди връчването на препис от оспорването.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) Частните жалби се разглеждат в закрито заседание, освен ако съдът намери за необходимо да ги разгледа в открито съдебно заседание.

Възстановяване на срока за обжалване

Чл. 161. (1) В 7-дневен срок от съобщението за оставяне на жалбата без разглеждане може да се поиска възстановяване на срока, ако пропускането се дължи на особени непредвидени обстоятелства или на поведение на администрацията, въвело жалбоподателя в заблуждение. Искането може да бъде направено и с жалбата.

(2) В искането за възстановяване на срока се посочват всички доказателства, установяващи основанията по ал. 1.

(3) Определението, с което искането по ал. 1 е отхвърлено, може да се обжалва с частна жалба. Определението, с което искането по ал. 1 е уважено, се обжалва заедно с решението по делото.

Съобщаване на акта от съда

Чл. 162. (1) Когато административният акт не е бил съобщен на всички засегнати лица, съдът им изпраща съобщение и продължава съдебното производство по жалбата, като осигурява на тези лица възможност да защитят интересите си.

(2) Когато оспореният акт е благоприятен за лицата по ал. 1, съдът ги конституира служебно като страни и отлага делото, ако това се налага.

(3) Когато до началото на устните състезания по първоначалната жалба постъпят жалби и от лица по ал. 1, жалбите се обединяват в едно производство за постановяване на общо решение.

Връчване на преписи от жалбата и протеста и отговор по тях

Чл. 163. (1) Ако жалбата или протестът са допустими, съдията-докладчик разпорежда преписи от тях да бъдат изпратени на страните.

(2) В 14-дневен срок от получаването на преписа всяка от страните може да представи писмен отговор и да посочи доказателства. Писмените доказателства, с които страната разполага, се прилагат към отговора.

(3) Когато за изясняването на правния спор е необходимо да бъдат събрани и други доказателства освен тези, които се съдържат в преписката, съдията-докладчик указва на съответната страна необходимостта от тяхното събиране.

Състав на административния съд

Чл. 164. Административният съд разглежда делото в състав от един съдия.

Състав на Върховния административен съд

Чл. 165. Върховният административен съд разглежда делото в състав от трима съдии.

Спиране изпълнението на административния акт

Чл. 166. (1) Оспорването спира изпълнението на административния акт.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) При всяко положение на делото до влизането в сила на решението по искане на оспорващия съдът може да спре предварителното изпълнение, допуснато с влязло в сила разпореждане на органа, издал акта по чл. 60, ал. 1, ако то би могло да причини на оспорващия значителна или трудно поправима вреда. Изпълнението може да се спре само въз основа на нови обстоятелства.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) Искането по ал. 2 се разглежда в закрито заседание. Съдът се произнася незабавно с определение, което може да бъде обжалвано с частна жалба в 7-дневен срок от съобщаването му.

(4) (Нова - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) Допуснатото предварително изпълнение на административен акт по силата на отделен закон, когато не се предвижда изрична забрана за съдебен контрол, може по искане на оспорващия да бъде спряно от съда при условията на ал. 2.

Допускане на предварително изпълнение от съда

Чл. 167. (1) При всяко положение на делото по искане на страна съдът може да допусне предварително изпълнение на административния акт при условията, при които то може да бъде допуснато от административния орган.

(2) Когато предварителното изпълнение би могло да причини значителна или трудно поправима вреда, съдът може да го допусне под условие за внасяне на гаранция в определен от него размер.

(3) Определението по искането подлежи на обжалване в тридневен срок от съобщаването му. Ако предварителното изпълнение бъде отменено, възстановява се положението, съществувало преди изпълнението.

(4) Повторно искане пред съда може да се прави само въз основа на нови обстоятелства.

Предмет на съдебната проверка

Чл. 168. (1) Съдът не се ограничава само с обсъждане на основанията, посочени от оспорващия, а е длъжен въз основа на представените от страните доказателства да провери законосъобразността на оспорения административен акт на всички основания по чл. 146.

(2) Съдът обявява нищожността на акта, дори да липсва искане за това.

(3) Нищожност може да се обяви и след изтичане на срока по чл. 149, ал. 1 - 3.

Съдебен контрол и оперативна самостоятелност

Чл. 169. При оспорване на административен акт, издаден при оперативна самостоятелност, съдът проверява дали административният орган е разполагал с оперативна самостоятелност и спазил ли е изискването за законосъобразност на административните актове.

Тежест на доказване

Чл. 170. (1) Административният орган и лицата, за които оспореният административен акт е благоприятен, трябва да установят съществуването на фактическите основания, посочени в него, и изпълнението на законовите изисквания при издаването му.

(2) Когато се оспорва отказ за издаване на административен акт, оспорващият трябва да установи, че са били налице условията за издаването му.

Доказателства

Чл. 171. (1) Доказателствата, събрани редовно в производството пред административния орган, имат сила и пред съда. Съдът може да разпита като свидетели лицата, дали сведения пред административния орган, и вещите лица само ако намери за необходимо да ги изслуша непосредствено.

(2) По искане на страните съдът може да събира и нови доказателства, допустими по Гражданския процесуален кодекс. Вещи лица, оглед или освидетелстване той може да назначава и служебно.

(3) Страните са длъжни да съдействат за установяване на истината.

(4) Съдът е длъжен да съдейства на страните за отстраняване на формални грешки и неясноти в изявленията им и да им указва, че за някои обстоятелства от значение за делото не сочат доказателства.

(5) По исканията за доказателства съдът се произнася в закрито заседание. Разрешаването им може да стане и в първото заседание по делото, ако съдът намери, че е необходимо да изслуша и устните обяснения на страните по посочените от тях доказателства.

Решение по делото

Чл. 172. (1) Съдът постановява решение в едномесечен срок от заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

(2) Съдът може да обяви нищожността на оспорения административен акт, да го отмени изцяло или отчасти, да го измени или да отхвърли оспорването.

(3) Когато бъдат отменени мълчалив отказ или мълчаливо съгласие, смятат се за отменени и изричните такива, последвали преди решението за отмяна.

(4) В решението се посочват имената на страните, освен когато то има действие по отношение на всички.

Съдържание на решението

Чл. 172а. (Нов - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) (1) Решението трябва да съдържа:

1. датата и мястото на постановяването му;

2. посочване на съда, имената на съдията/съдиите, на секретаря и на прокурора, когато той е взел участие в делото;

3. номера на делото, по което се постановява решението;
4. номера и датата на административния акт и наименованието на органа, който го издава;
5. имената, съответно наименованието, на страните;
6. какво постановява съдът;
7. в тежест на кого се възлагат разноските;
8. подлежи ли решението на обжалване, пред кой съд и в какъв срок.

(2) Към решението си съдът излага мотиви, в които се посочват становищата на страните, фактите по делото и правните изводи на съда.

(3) Решението се подписва от съдията/съдиите, взели участие в постановяването му. Когато някой от съдиите не може да го подпише, председателят отбелязва върху решението причините за това.

Правомощия на съда при нищожност или отмяна на административния акт

Чл. 173. (1) Когато въпросът не е предоставен на преценката на административния орган, след като обяви нищожността или отмени административния акт, съдът решава делото по същество.

(2) Извън случаите по ал. 1, както и когато актът е нищожен поради некомпетентност или естеството му не позволява решаването на въпроса по същество, съдът изпраща преписката на съответния компетентен административен орган със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона.

(3) При незаконен отказ да се издаде документ съдът задължава административния орган да го издаде, без да дава указания по съдържанието му.

(4) При отказ на некомпетентен орган да издаде административен акт съдът обявява отказа за нищожен и изпраща делото като преписка на съответния компетентен орган.

Определяне на срок за изпълнение на съдебното решение

Чл. 174. Когато задължи органа да издаде административен акт или документ, съдът определя и срок за това.

Поправка на очевидна фактическа грешка

Чл. 175. (1) По свой почин или по искане на страна съдът може да поправи допуснати в решението писмени грешки, грешки в пресмятането или други подобни очевидни неточности.

(2) Решението за поправката се постановява в закрито заседание и подлежи на обжалване по реда на самото решение. След влизането си в сила то се отбелязва върху поправеното решение и преписите.

Постановяване на допълнително решение

Чл. 176. (1) Когато не се е произнесъл по цялото оспорване, съдът по свой почин или по искане на страна по делото, предявено в едномесечен срок, постановява допълнително решение.

(2) Съдът в открито заседание с призоваване на страните постановява допълнителното решение, което подлежи на оспорване по реда на първоначалното решение.

Действие на съдебното решение

Чл. 177. (1) Решението има сила за страните по делото. Ако оспореният акт бъде отменен или изменен, решението има действие по отношение на всички.

(2) Актове и действия на административния орган, извършени в противоречие с влязло в сила решение на съда, са нищожни. Всеки заинтересован може винаги да се позове на нищожността или да поиска от съда да я обяви.

(3) Решението, с което е отхвърлено оспорване за отмяна на административен акт, е пречка за оспорването му като нищожен, както и за оспорването му на друго основание.

Споразумение пред съда

Чл. 178. (1) Споразумение може да се сключи пред съда при всяко положение на делото при условията, при които може да бъде сключено в производството пред административния орган, дори и ако последният е отказал потвърждаването му.

(2) В споразумението задължително участват всички страни по делото.

(3) Отказът на съда да потвърди споразумението може да се обжалва с частна жалба, подадена съвместно от страните по него.

(4) С определението, с което потвърждава споразумението, съдът обезсилва административния акт и прекратява делото.

(5) Определението може да бъде обжалвано само от страна, неучаствала в споразумението. Ако то бъде отменено, разглеждането на делото продължава.

(6) Потвърденото споразумение има значението на влязло в сила съдебно решение.

Раздел II Оспорване на общи административни актове

Срокове за оспорване

Чл. 179. Общите административни актове могат да се оспорят в едномесечен срок от съобщението за издаването им или в 14-дневен срок от отделните съобщения до лицата, участвали в производството пред административния орган.

Действие на оспорването

Чл. 180. (1) Оспорването не спира изпълнението на общия административен акт.

(2) Съдът може да спре изпълнението на основанията и по реда на чл. 166, ал. 2 и 3.

Съобщение за оспорването

Чл. 181. (1) Ако оспорването е редовно, съдът в едномесечен срок го съобщава чрез обявление в "Държавен вестник", в което посочва оспорения административен акт или негова част и номера на образуваното дело.

(2) Копие от обявлението се поставя на определеното за това място в съда и се публикува в Интернет страницата на Върховния административен съд.

(3) По реда на ал. 1 и 2 се съобщава и определението за спиране на делото.

Страни

Чл. 182. (1) Страни по делото са оспорващият и органът, издал общия административен акт.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Лицата, за които оспореният акт е благоприятен, могат да встъпят като страни наред с административния орган до началото на устните състезания при всяко положение на делото. Ако с процесуално действие страна, встъпила след първото заседание, стане причина за отлагане на делото, тя понася независимо от изхода на делото разносните за новото заседание, по събирането на новите или повторното събиране на събраните вече доказателства, разносните на другата страна и на нейния представител за явяване по делото, а също така заплаща допълнителна държавна такса в размер на една трета от първоначално платената, но не по-малко от 100 лв.

(3) Всеки, който има правен интерес, може да се присъедини към оспорването или да встъпи като страна наред с административния орган до началото на устните състезания при всяко положение на делото, без да има право да иска повтаряне на извършени процесуални действия. Препис от молбата за присъединяване или за встъпване се предоставя на насрещните страни.

(4) Определението, с което встъпването не се допуска, подлежи на обжалване с частна жалба.

Действие на решението

Чл. 183. Решението, с което оспореният акт е обявен за нищожен, отменен или изменен, има действие по отношение на всички.

Субсидиарно прилагане

Чл. 184. За неуредените в този раздел въпроси се прилагат разпоредбите за оспорване на индивидуални административни актове, с изключение на чл. 155.

Раздел III

Оспорване на подзаконови нормативни актове

Предмет на оспорване

Чл. 185. (1) Подзаконовите нормативни актове могат да се оспорват пред съд.

(2) Подзаконовите нормативни актове могат да бъдат оспорени изцяло или в отделни техни разпоредби.

Право на оспорване

Чл. 186. (1) Право да оспорват подзаконов нормативен акт имат гражданите, организациите и органите, чиито права, свободи или законни интереси са засегнати или могат да бъдат засегнати от него или за които той поражда задължения.

(2) Прокурорът може да подаде протест срещу акта.

Безсрочност на оспорването

Чл. 187. (1) Подзаконовите нормативни актове могат да бъдат оспорени без ограничение във времето.

(2) Последващо оспорване на подзаконов нормативен акт на същото основание е недопустимо.

Съобщение за оспорването

Чл. 188. Оспорването се съобщава по реда на чл. 181, ал. 1 и 2.

Страни

Чл. 189. (1) Страни по делото са оспорващият и органът, издал подзаконовия нормативен акт.

(2) Всеки, който има правен интерес, може да се присъедини към оспорването или да встъпи като страна наред с административния орган до началото на устните състезания при всяко положение на делото, без да има право да иска повтаряне на извършени процесуални действия. Препис от молбата за присъединяване или за встъпване се връчва на насрещните страни.

(3) Определението, с което встъпването не се допуска, подлежи на обжалване с частна жалба.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Лицата, които са се присъединили или са встъпили, понасят независимо от изхода на делото разносните за новото заседание, по събирането на новите доказателства, разносните на другата страна и на нейния представител за явяване по делото, а също така заплаща допълнителна държавна такса в размер на една трета от първоначално платената, но не по-малко от 100 лв.

Действие на оспорването

Чл. 190. (1) Оспорването не спира действието на подзаконовия нормативен акт, освен ако съдът постанови друго.

(2) Определението на съда по ал. 1 за спиране действието на подзаконовия нормативен акт се обнародва по начина, по който е бил обнародван актът, и влиза в сила от деня на обнародването.

Подсъдност и състав на съда

Чл. 191. (1) Подзаконовите нормативни актове се оспорват пред Върховния административен съд, който разглежда делото в състав от трима съдии.

(2) Подзаконовите нормативни актове на общинските съвети се оспорват пред съответния административен съд, който разглежда делото в състав от трима съдии.

Участие на прокурора

Чл. 192. Делото се разглежда с участието на прокурор.

Решение по делото

Чл. 193. (1) Съдът обявява нищожността на оспорения подзаконов нормативен акт или на част от него, отменя го изцяло или частично или отхвърля оспорването.

(2) Съдебното решение има действие по отношение на всички.

Обнародване на съдебното решение

Чл. 194. Съдебното решение, с което се обявява нищожност или се отменя подзаконовият нормативен акт и срещу което няма подадени в срок касационна жалба или протест или те са отхвърлени от второинстанционния съд, се обнародва по начина, по който е бил обнародван актът, и влиза в сила от деня на обнародването му.

Действие на решението за отмяна на подзаконовия нормативен акт

Чл. 195. (1) Подзаконовият нормативен акт се смята за отменен от деня на влизането в сила на съдебното решение.

(2) Правните последици, възникнали от подзаконов нормативен акт, който е обявен за нищожен или е отменен като унищожено, се уреждат служебно от компетентния орган в срок не по-дълъг от три месеца от влизането в сила на съдебното решение.

Субсидиарно прилагане

Чл. 196. За неуредените в този раздел въпроси се прилагат разпоредбите за оспорване на индивидуалните административни актове, с изключение на чл. 152, ал. 3, чл. 173 и 178.

Раздел IV

Обжалване на отказ за разглеждане на искане за издаване на административен акт

Право и срок за обжалване

Чл. 197. Изричният отказ на административния орган да разгледа по същество

отправено до него искане за издаване на индивидуален или общ административен акт може да се обжалва чрез него пред съда от лицето, направило искането, в 14-дневен срок от съобщаването му.

Връчване на преписи и изпращане на жалбата на съда

Чл. 198. (1) След като приеме жалбата, органът изпраща преписи на останалите страни в административното производство, които в 7-дневен срок от получаването им могат да подадат възражения.

(2) След изтичането на срока по ал. 1 жалбата заедно с копие от административната преписка, становището на административния орган и възраженията се изпраща на съда.

Разглеждане на жалбата

Чл. 199. Жалбата се разглежда в закрито заседание.

Определение по жалбата

Чл. 200. (1) В едномесечен срок от постъпването на жалбата съдът се произнася с определение, с което я отхвърля или отменя отказа, и изпраща преписката на компетентния административен орган за решаване на искането по същество, като срокът за произнасяне от органа тече от момента на постъпване на преписката при него.

(2) Определението може да се обжалва с частна жалба от страните, участващи в административното производство.

Действие на определението

Чл. 201. По разрешения с него въпрос определението е задължително за административния орган и за лицата, участвали при обжалването.

Обжалване на постановлението за спиране на административното производство

Чл. 202. По реда на този раздел се обжалва и актът за спиране на производството за издаване на административен акт.

Глава единадесета

ПРОИЗВОДСТВА ЗА ОБЕЗЩЕТЕНИЯ

Приложим закон

Чл. 203. (1) Исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава.

(2) За неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Допустимост на иска

Чл. 204. (1) Иск може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред.

(2) Искът може да се предяви и заедно с оспорването на административния акт до приключване на първото заседание по делото. Всички недостатъци на исковата молба трябва да бъдат отстранени най-късно в същото заседание.

(3) Когато вредите са причинени от нищожен или оттеглен административен акт, незаконосъобразността на акта се установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетение.

(4) Незаконосъобразността на действието или бездействието се установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетението.

Ответник по иска

Чл. 205. Искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите.

Отделяне на иска

Чл. 206. (1) По искане на страна или след преценка на съда искът за обезщетение може да бъде отделен, ако разглеждането му ще затрудни производството по оспорване на административния акт.

(2) Разглеждането на отделения иск продължава в същия съд след влизането в сила на решението за обявяване на нищожност или за отмяна на акта.

Прекратяване на производството по съединения иск

Чл. 207. (1) Когато производството по оспорването на административния акт бъде прекратено, прекратява се и производството по съединения с него иск, освен ако той е за обезщетение за вреди от нищожен административен акт или производството по оспорването е прекратено поради оттеглянето на административния акт.

(2) Производството по иска се прекратява и ако оспорването на административния акт бъде отхвърлено. При отмяна на съдебното решение производството се възстановява.

(3) При прекратяване на производството може да се постигне и споразумение за размера на обезщетението.

Глава дванадесета

КАСАЦИОННО ПРОИЗВОДСТВО

Предмет на касационно оспорване

Чл. 208. На касационно оспорване изцяло или в отделни негови части подлежи първоинстанционното съдебно решение.

Касационни основания

Чл. 209. Касационна жалба или касационен протест се подава, когато решението е:

1. нищожно;

2. недопустимо;

3. неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила или необоснованост.

Право на касационно оспорване

Чл. 210. (1) Право да обжалват решението имат страните по делото, за които то е неблагоприятно.

(2) Лицата, спрямо които решението има сила, имат право да го обжалват, когато то е неблагоприятно за тях, макар и да не са участвали в делото.

(3) Главният прокурор или неговият заместник при Върховната административна прокуратура може да подава касационен протест.

Срок за касационно оспорване

Чл. 211. (1) Жалбата се подава до Върховния административен съд чрез съда, който е постановил решението, в 14-дневен срок от деня на съобщението, че решението е изготвено.

(2) Главният прокурор или неговият заместник при Върховната административна прокуратура може да подава протест до Върховния административен съд чрез съда, постановил решението, в едномесечен срок от деня, в който то е постановено.

(3) Лицата по чл. 210, ал. 2 могат да обжалват решението до момента на влизането му в сила за страните по делото.

Форма и съдържание на жалбата и протеста

Чл. 212. (1) Жалбата или протестът се подава в писмена форма и трябва да съдържа:

1. посочване на съда;

2. името и точния адрес на жалбоподателя, а ако е физическо лице - и неговия единен граждански номер, името и точния адрес на законния представител или пълномощник, ако има такива, съответно името и длъжността на прокурора;

3. означение на обжалваното решение;

4. точно и мотивирано посочване на конкретните пороци на решението, които съставляват касационни основания;

5. в какво се състои искането;

6. подпис на лицето, което подава жалбата или протеста.

(2) Оспорващият е длъжен да посочи всички доказателства, които иска да бъдат

събрани, и да представи писмените доказателства, с които разполага.

Приложения

Чл. 213. Към жалбата или протеста се прилагат:

1. удостоверение за съществуването и представителството на организацията - жалбоподател, освен ако е представено пред първата инстанция;
2. пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник;
3. документ за платена държавна такса, ако такава се дължи;
4. преписи от жалбата или протеста, от писмените доказателства и от приложенията според броя на останалите страни.

Оттегляне и отказ от касационно оспорване

Чл. 214. (1) Оспорващият може да оттегли или да се откаже изцяло или отчасти от оспорването до приключване на касационното производство.

(2) Предварителен отказ от правото на оспорване е недействителен.

Оставяне на жалбата и протеста без разглеждане

Чл. 215. Жалбата или протестът се оставят без разглеждане, а образуваното касационно производство се прекратява, когато:

1. са подадени от лице или организация, които не са участвали в съдебното производство;
2. решението или обжалваната му част не съществува;
3. са подадени след срока по чл. 211;
4. са подадени против решение, което не подлежи на касационно оспорване;
5. бъдат оттеглени или бъде извършен отказ от тях с писмено заявление.

Оставяне на жалбата и протеста без движение

Чл. 216. Жалбата или протестът се оставя без движение, когато не съдържа точно и мотивирано посочване на конкретните пороци на решението или не отговаря на изискванията на чл. 212 и 213, като на оспорващия се изпраща съобщение за отстраняване на нередовностите в 7-дневен срок. В тези случаи се прилага чл. 158.

Разглеждане на делото

Чл. 217. (1) Делото се разглежда от тричленен състав на Върховния административен съд, когато решението е постановено от административен съд, и от петчленен състав, когато решението е постановено от тричленен състав на Върховния административен съд.

(2) Делото се разглежда в открито заседание с участието на прокурор.

Предмет на касационната проверка

Чл. 218. (1) Върховният административен съд обсъжда само посочените в жалбата или протеста пороци на решението.

(2) За валидността, допустимостта и съответствието на решението с материалния закон съдът следи и служебно.

Доказателства

Чл. 219. (1) За установяване на касационните основания се допускат писмени доказателства.

(2) Не се допускат доказателства за установяване на обстоятелства, несвързани с касационните основания.

Забрана за фактически установявания

Чл. 220. Върховният административен съд преценява прилагането на материалния закон въз основа на фактите, установени от първоинстанционния съд в обжалваното решение.

Решение по касационното оспорване

Чл. 221. (1) Върховният административен съд се произнася с решение в едномесечен срок от заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

(2) Върховният административен съд оставя в сила решението или го отменя в оспорваната му част, ако е неправилно.

(3) Когато решението е недопустимо, Върховният административен съд го обезсилва в оспорваната част, като прекратява делото, връща го за ново разглеждане или го препраща на компетентния съд или орган.

(4) Когато административният орган със съгласието на останалите ответници оттегли административния акт или издаде акта, чието издаване е отказал, Върховният административен съд обезсилва постановеното по този акт или отказ съдебно решение като недопустимо и прекратява делото.

(5) Когато решението е нищожно, Върховният административен съд обявява нищожността му изцяло и ако делото не подлежи на прекратяване, го връща на първоинстанционния съд за постановяване на ново решение.

(6) Когато пред Върховния административен съд е сключено споразумение, съдът го потвърждава с определение, с което обезсилва съдебното решение и прекратява делото.

Правомощия на Върховния административен съд при отмяна на решението

Чл. 222. (1) Когато отмени решението, Върховният административен съд решава делото по същество.

(2) Върховният административен съд връща делото за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд, когато:

1. установи съществено нарушение на съдопроизводствените правила;

2. трябва да се установят факти, за които събирането на писмени доказателства не е достатъчно.

Окончателност на касационното решение

Чл. 223. Касационното решение е окончателно.

Задължителност на указанията по прилагане на закона

Чл. 224. Указанията на Върховния административен съд по тълкуването и прилагането на закона са задължителни при по-нататъшното разглеждане на делото.

Разглеждане на жалбата и протеста срещу повторно постановеното решение

Чл. 225. Жалбата или протестът срещу повторно постановеното решение се разглежда от друг състав на Върховния административен съд.

Ново разглеждане на делото от първоинстанционния съд

Чл. 226. (1) Първоинстанционният съд разглежда делото по общия ред, като производството започва от първото незаконосъобразно процесуално действие, послужило като основание за връщане на делото.

(2) При новото разглеждане на делото се допускат само писмени доказателства, които не са могли да бъдат известни на страната, както и доказателства за новооткрити или новонастъпили обстоятелства след първоначалното разглеждане на делото от първоинстанционния съд.

(3) Съдът се произнася и по разноските за водене на делото във Върховния административен съд.

Правомощия на Върховния административен съд при отмяна на новото решение

Чл. 227. (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) (1) Когато решението на първоинстанционния съд бъде отменено повторно, Върховният административен съд не връща делото за ново разглеждане, а го решава по същество.

(2) Когато основаниято за отмяна налага това, Върховният административен съд, след като отмени решението, насрочва делото в открито съдебно заседание и ако е необходимо, събира нови доказателства.

Субсидиарно прилагане

Чл. 228. За неуредените в тази глава въпроси се прилагат съответно разпоредбите за първоинстанционното производство.

Глава тринадесета

ОБЖАЛВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЯТА И РАЗПОРЕЖДАНИЯТА

Предмет на обжалване

Чл. 229. (1) На обжалване с частна жалба подлежат определенията и разпореденията:

1. които преграждат по-нататъшното развитие на производството;
2. в случаите, изрично посочени в закона.

(2) Не подлежат на обжалване определенията и разпореденията, постановени в производство пред петчленен състав на Върховния административен съд, освен ако производството е за отмяна на влязъл в сила съдебен акт.

Срок за обжалване

Чл. 230. Частната жалба се подава в 7-дневен срок от съобщаване на определението или разпореденето, а когато то е постановено в съдебно заседание - от деня на заседанието за страната, която е присъствала.

Форма на обжалване

Чл. 231. По отношение на частната жалба се прилагат съответно разпоредбите на чл. 212, 213 и 216.

Отговор по жалбата

Чл. 232. Съдът изпраща препис от частната жалба на насрещната страна, която в тридневен срок от получаването му може да подаде възражение с писмени доказателства по нея.

Действие на жалбата

Чл. 233. (1) Частната жалба не спира изпълнението на обжалваното определение или разпоредение, освен ако законът предвижда друго.

(2) Когато определението или разпореденето не прегражда развитието на делото, разглеждането му продължава, а на по-горния съд се изпраща само официален препис от съдебния акт заедно с частната жалба, приложенията и възраженията.

(3) По-горният съд може да спре производството по делото или изпълнението на обжалваното определение или разпоредение до разрешаването на частната жалба.

Разглеждане на жалбата

Чл. 234. (1) Частната жалба се разглежда в закрито заседание, освен ако съдът постанови друго.

- (2) Съдът може да събира служебно всички доказателства, необходими за решаване на

въпроса по частната жалба.

Определение по жалбата

Чл. 235. (1) Ако отмени обжалваното определение или разпореждане, съдът сам разрешава въпроса по частната жалба.

(2) Определението на съда е задължително за по-долния съд.

Субсидиарно прилагане

Чл. 236. Доколкото в тази глава няма особени правила, за производството по частните жалби се прилагат съответно правилата за касационното производство.

Глава четиринадесета

ОТМЯНА НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА СЪДЕБНИ АКТОВЕ

Раздел I

Отмяна по искане на страна по делото

Предмет на отмяна

Чл. 237. (1) На отмяна подлежат влезлите в сила съдебни решения и влезлите в сила определения и разпореждания, с които се прегражда развитието на делото.

(2) Влезлите в сила съдебни актове, постановени от петчленен състав на Върховния административен съд, подлежат на отмяна от седемчленен състав на същия съд, с изключение на решенията, постановени по оспорване на подзаконов нормативен акт.

(3) Не подлежат на отмяна влезлите в сила съдебни актове, постановени от седемчленен състав на Върховния административен съд.

Право на искане за отмяна

Чл. 238. (1) Право да иска отмяна има страна по делото, за която съдебният акт е неблагоприятен.

(2) Отмяна на влезли в сила съдебни актове може да иска главният прокурор или неговият заместник при Върховната административна прокуратура на основанията и в срока, определени за страните.

Основания за отмяна

Чл. 239. Актът подлежи на отмяна, когато:

1. се открият нови обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за делото, които при решаването му не са могли да бъдат известни на страната;

2. по надлежния съдебен ред се установи неистинност на показанията на свидетелите или на заключението на вещите лица, върху които е основан актът, или престъпно действие

на страната, на нейния представител или на член от състава на съда във връзка с решаването на делото;

3. актът е основан на документ, който по надлежния съдебен ред е признат за подправен, или на акт на съд или на друго държавно учреждение, който впоследствие е бил отменен;

4. между същите страни, за същото искане и на същото основание е постановено друго влязло в сила решение, което противоречи на решението, чиято отмяна се иска;

5. страната вследствие на нарушаване на съответните правила е била лишена от възможност да участва в делото или не е била надлежно представлявана, или когато не е могла да се яви лично или чрез повереник по причина на препятствие, което не е могла да отстрани;

6. с решение на Европейския съд за защита на правата на човека е установено нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Срокове за подаване на искането

Чл. 240. (1) Отмяна може да се иска в едногодишен срок от възникването на основанията за отмяна, а когато то предхожда решението, чиято отмяна се иска - от влизането в сила на решението.

(2) Във всички случаи искането не може да бъде подадено по-късно от три месеца от узнаването за основанията за отмяна, а в случая по чл. 239, т. 5 - от узнаването за решението.

Форма на искането

Чл. 241. Искането се подава в писмена форма. То трябва да отговаря на изискванията на чл. 212, ал. 1 и чл. 213 и да съдържа точно и мотивирано изложение на основанията за отмяна, както и адреси за призоваване на останалите страни по делото.

Подаване на искането

Чл. 242. (1) Искането за отмяна се подава чрез първоинстанционния съд. Ако не отговаря на изискванията на чл. 241, то се оставя без движение за отстраняване на нередовностите в 7-дневен срок.

(2) В 7-дневен срок от получаването на преписи от искането останалите страни могат да подадат възражения.

Разглеждане на искането

Чл. 243. Искането за отмяна се разглежда в открито заседание от тричленен състав на Върховния административен съд, когато актът е постановен от административния съд, от петчленен състав на Върховния административен съд, когато актът е постановен от тричленен състав на Върховния административен съд, и от седемчленен състав, когато актът е постановен от петчленен състав на Върховния административен съд.

Решение по искането

Чл. 244. (1) Върховният административен съд отхвърля искането или отменя

решението изцяло или отчасти.

(2) Когато отмени решението, Върховният административен съд връща делото за ново разглеждане в надлежния съд от друг състав, като посочва и откъде да започне новото разглеждане. В случая по чл. 239, т. 4 съдът отменя неправилното решение.

(3) Решението по искането не подлежи на обжалване.

Раздел II

Отмяна по искане на трето лице

Предмет на отмяна

Чл. 245. (1) На отмяна по искане на трето лице подлежат влезли в сила съдебни решения и споразумения пред съда.

(2) Влезлите в сила съдебни актове, постановени от петчленен състав на Върховния административен съд, подлежат на отмяна от седемчленен състав на същия съд, с изключение на решенията, постановени по оспорване на подзаконов нормативен акт.

(3) Не подлежат на отмяна влезлите в сила решения, постановени от седемчленен състав на Върховния административен съд.

Право на искане за отмяна

Чл. 246. (1) Право да иска отмяна има всяко лице, за което решението или споразумението има сила и е неблагоприятно, макар и да не е било страна по делото.

(2) Трето лице не може да иска отмяна на решение за обявяване на нищожност или за отмяна на общ административен акт или на споразумение по акта, ако оспорването е било надлежно съобщено по реда на чл. 181, ал. 1.

Производство по искането

Чл. 247. За сроковете, формата, подаването и разглеждането на искането се прилагат разпоредбите на чл. 240 - 243.

Решение по искането

Чл. 248. (1) Ако намери искането за основателно, Върховният административен съд отменя решението изцяло или отчасти и връща делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане от друг състав от началото на съдебното производство.

(2) Решението по искането не подлежи на обжалване.

Субсидиарно прилагане

Чл. 249. За неуредените в тази глава въпроси се прилагат съответно разпоредбите за първоинстанционното производство.

Глава петнадесета

ЗАЩИТА СРЕЩУ НЕОСНОВАТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ И БЕЗДЕЙСТВИЯ НА АДМИНИСТРАЦИЯТА

Раздел I

Защита срещу неоснователни действия

Право на искане

Чл. 250. (1) Всеки, който има правен интерес, може да иска прекратяване на действия, извършвани от административен орган или длъжностно лице, които не се основават на административен акт или на закона.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.).

Предявяване на искането

Чл. 251. (1) Искането се предявява писмено пред административния съд по местоизвършване на действията.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.).

(3) Искането се вписва в специална книга, като се отбелязват точният час на постъпването и подателят му.

Разглеждане на искането

Чл. 252. (1) Искането се разглежда незабавно от съдия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.) Съдът задължава административния орган или длъжностното лице, което извършва неоснователните действия, незабавно да предостави данни за основанието на извършените действия.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.) Съдът може да провери чрез органите на полицията, както и по всички други начини, които не са забранени от закона, извършват ли се действията, от чие име и на какво основание.

(4) За извършената проверка проверяващите органи съставят протокол.

Произнасяне по искането

Чл. 253. (1) Веднага след приключване на проверката въз основа на данните, събрани от нея, и представените от страните доказателства, съдът се произнася с разпореждане.

(2) С разпореждането по ал. 1 се нарежда да бъдат прекратени безусловно действията, които не се извършват в изпълнение на представен при проверката административен акт или на закона, или се отхвърля искането. Разпореждането се изпълнява незабавно от органите на полицията.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.).

Обжалване

Чл. 254. (1) (Изм. - ДВ, бр. 94 от 2008 г., в сила от 1.01.2009 г.) Разпореждането може да се обжалва в тридневен срок от издаването му от органа или длъжностното лице, които са извършили действията, когато искането е уважено, и от всеки, който има правен интерес, когато искането е отхвърлено.

(2) Жалбата се разглежда по реда на глава тринадесета и не спира изпълнението.

Установителен иск

Чл. 255. Защитата по тази глава не е пречка за предявяване на иска по чл. 128, ал. 2 или по чл. 203.

Раздел II Защита срещу неоснователни бездействия

Предмет на оспорване

Чл. 256. Неизвършването на фактически действия, които административният орган е длъжен да извърши по силата на закона, подлежи на оспорване в 14-дневен срок от подаването на искане до органа за извършването му.

Ред за оспорване

Чл. 257. (1) Бездействието на административния орган по задължение, произтичащо пряко от нормативен акт, може да се оспори безсрочно, като се прилагат съответно разпоредбите за оспорване на индивидуалните административни актове.

(2) С решението си съдът осъжда административния орган да извърши действието, като определя срок за това или отхвърля искането.

ДЯЛ ЧЕТВЪРТИ ТЪЛКУВАТЕЛНИ АКТОВЕ

Глава шестнадесета (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.)

ТЪЛКУВАТЕЛНИ РЕШЕНИЯ И ТЪЛКУВАТЕЛНИ ПОСТАНОВЛЕНИЯ

Чл. 258. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 259. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 260. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 261. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 262. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 263. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 264. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 265. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

Чл. 266. (Отм. - ДВ, бр. 64 от 2007 г.).

ДЯЛ ПЕТИ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ И СЪДЕБНИТЕ РЕШЕНИЯ

Глава седемнадесета

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ И СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ ПО АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЛА

Раздел I

Общи положения

Предмет на изпълнение

Чл. 267. На изпълнение по реда на този дял подлежат изискуемите задължения, породени от изпълнителните основания, предвидени в този кодекс или в друг закон.

Изпълнителни основания

Чл. 268. Изпълнителни основания по този кодекс са влезлите в сила или подлежащи на предварително изпълнение:

1. индивидуални или общи административни актове;
2. решения, определения и разпореждания на административните съдилища;
3. споразумения пред административните органи или пред съда.

Неприложимост

Чл. 269. (1) Публичните вземания, породени от изпълнителни основания по чл. 268, се изпълняват по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(2) Частните вземания на държавата и общините, вземанията за вреди от незаконосъобразните административни актове и от принудително изпълнение и другите частни парични вземания, породени или удостоверени от изпълнителни основания по чл. 268, както и вземанията за разноски, свързани с изпълнението, се изпълняват по реда на Гражданския процесуален кодекс.

Едновременно водене на изпълнителни производства

Чл. 270. Изпълнителните производства по този кодекс се водят независимо от висящите изпълнителни производства по Гражданския процесуален кодекс или по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс срещу същия длъжник.

Орган по изпълнението

Чл. 271. (1) Орган по изпълнението е:

1. за изпълнение срещу граждани и организации - административният орган, който е издал или е трябвало да издаде административния акт, освен ако в изпълнителното основание или в закона е посочен друг орган;

2. за изпълнение срещу административен орган - съдебният изпълнител, в чийто съдебен район е местоизпълнението на задължението.

(2) Когато след издаване на изпълнителното основание органът по ал. 1, т. 1 бъде закрит, без да е посочен негов правопреемник, или компетентността му по въпроса бъде отнета, орган по изпълнението е органът по чл. 153, ал. 2 и 3.

(3) Когато естеството на задължението налага, органът по ал. 1 може да иска съдействие от органите на полицията, други държавни органи и от общините. Всички държавни органи са длъжни при поискване да съдействат на органа по изпълнението и на упълномощените за изпълнението лица.

(4) Собствениците или обитателите на нежилищни недвижими имоти са длъжни да осигурят свободен достъп в тях на лицата, надлежно натоварени или упълномощени за изпълнението, когато то не може да бъде осъществено по друг начин и когато влизането в такива имоти не е ограничено със закон, при спазване на условията по чл. 272, ал. 2.

(5) При изпълнението трети лица не могат да бъдат задължавани за други действия или бездействия извън предвидените в ал. 4.

(6) Органът по изпълнението се произнася с постановления.

Съразмерност при изпълнението

Чл. 272. (1) Органът по изпълнението е задължен да осъществи изпълнението по начина, посочен в изпълнителното основание. Когато такъв начин не е посочен или посоченият начин е невъзможен, органът по изпълнението определя:

1. начини и средства за изпълнение, които с оглед особеностите на конкретния случай ще осигурят най-ефективно изпълнението на задължението;

2. начините и средствата, които са най-благоприятни за гражданите или организациите, спрямо които или в полза на които се осъществява изпълнението, когато е възможно то да се извърши по няколко еднакво ефективни начина.

(2) Влизане или оставане в жилище без съгласието на неговия обитател се допуска само с разрешение на съдия от административния съд, издадено по мотивирано искане на

изпълнителния орган, въз основа на изпълнителното основание, ако изпълнението не може да бъде осъществено по друг начин. Разрешението или отказът подлежат на обжалване от страните по изпълнението с частна жалба, която спира изпълнението. Разрешение не се изисква за изпълнението на разпореждане за предаване на жилище, издадено или потвърдено от съд.

Отговорност на органа по изпълнението

Чл. 273. Органът по изпълнението е длъжен да осъществи изпълнението в срока, посочен в изпълнителното основание. При неизпълнение на това задължение на виновните длъжностни лица се налага глоба.

Страни в изпълнителното производство

Чл. 274. (1) Взыскател може да бъде административният орган, който е издал или е трябвало да издаде административния акт, и всеки гражданин, организация или орган, посочени в изпълнителното основание, или техните правопримемници.

(2) Длъжници по изпълнението могат да бъдат гражданите и организациите, както и органите, посочени в изпълнителното основание, или техните правопримемници.

(3) Страни в производството са и прокурорът, омбудсманът или друг оправомощен в специален закон орган в случаите, когато изпълнителното производство е започнало по тяхна инициатива.

Правопримемство в изпълнителното производство

Чл. 275. (1) Изпълнението се извършва срещу задължените с изпълнителното основание органи, граждани и организации. При смърт на задължен гражданин изпълнението се извършва срещу неговите наследници, ако изпълнителното действие не е от личен характер. Издаденото изпълнително основание срещу наследодателя може да бъде изпълнявано и върху имуществото на неговите наследници, освен ако те установят, че са се отказали от наследството или че са го приели по опис. Когато наследникът не е приел наследството, органът по изпълнението определя срока по чл. 51 от Закона за наследството, като съобщава изявлението на наследника на съответния районен съдия, за да бъде надлежно вписано.

(2) Наследниците и частните правопримемници на взыскателя могат да искат изпълнение въз основа на издаденото в полза на праводателя им изпълнително основание. Приемството се установява с писмени доказателства.

(3) Когато след издаване на изпълнителното основание органът, задължен съгласно него, бъде закрит, без да е посочен негов правопримемник, или компетентността му по въпроса бъде отнета, задължен е органът по чл. 153, ал. 2 и 3.

Раздел II

Започване, спиране, прекратяване и приключване на изпълнението

Започване на производството

Чл. 276. (1) Изпълнението започва служебно по инициатива на органа, който е издал или е трябвало да издаде административния акт.

(2) Изпълнението може да започне и по инициатива на горестоящия орган, на прокурора или омбудсмана, или по писмена молба на заинтересован гражданин или организация. С молбата се представя официален препис от изпълнителното основание. По отношение на молбата се прилагат разпоредбите на чл. 158.

Покана за доброволно изпълнение

Чл. 277. (1) Органът по изпълнението отправя до длъжника покана за доброволно изпълнение в 14-дневен срок от получаването ѝ.

(2) Поканата съдържа:

1. име, съответно наименование, и адрес на длъжника;
2. данни за изпълнителното основание и произтичащото от него задължение;
3. име и адрес на вискателя;
4. предупреждение за пристъпване към принудителни действия при липса на доброволно изпълнение в 14-дневен срок;
5. размера на глобата или имуществената санкция, която може да бъде наложена, в случай че задължението не бъде изпълнено доброволно;
6. възможността за отправяне на искане до съответния орган по чл. 271, ал. 3 за съдействие.

(3) При смърт на задължено физическо лице в срока за доброволното изпълнение органът по изпълнението, преди да продължи действията си, изпраща на наследниците нова покана.

Отсрочване и разсрочване на изпълнението

Чл. 278. (1) Когато имотното състояние на длъжника или други обективни обстоятелства препятстват незабавното изпълнение, по искане на длъжника органът по изпълнението може еднократно да разреши изпълнението да се извърши изцяло след определен краен срок или на части съгласно одобрен от него план. В този случай органът може да определи допълнителни условия, при неспазването на които отсрочването или разсрочването се отменя.

(2) Отсрочване се разрешава за 14-дневен срок след датата на изпълнение, първоначално определена в изпълнителното основание. Разсрочване се разрешава при краен срок два месеца след датата на изпълнение, първоначално определена в изпълнителното основание. Когато в изпълнителното основание не е определена изрично дата на изпълнението, сроковете по предходните изречения текат от датата на влизане в сила на изпълнителното основание. Когато кодексът препраща към други закони, за отсрочването и разсрочването се прилагат сроковете, предвидени в тези закони.

(3) Постановленията за отсрочване или разсрочване не подлежат на обжалване.

Обезпечителни мерки

Чл. 279. (1) Въз основа на влязло в сила изпълнително основание органът по изпълнението може да наложи обезпечителни мерки, когато без тях е невъзможно или се затруднява изпълнението на задължение или събирането на разноските по него, включително когато то е отсрочено или разсрочено.

(2) Обезпечителните мерки се налагат с постановление на съответния орган по изпълнението по реда, предвиден в този раздел. Когато кодексът препраща към други закони, за налагането на обезпечителни мерки се прилага редът, предвиден в тези закони.

Спиране на изпълнението

Чл. 280. Изпълнителното производство се спира:

1. по разпореждане на съда в предвидените от закона случаи, в което съдът определя и срока за спиране;
2. по писмено искане на взыскателя, и
3. при смърт или прекратяване на страна или когато е нужно да се учреди настойничество или попечителство.

Възобновяване на производството

Чл. 281. (1) Производството се възобновява служебно или по искане на взыскателя, след като бъдат отстранени пречките за движението му.

(2) В случаите по чл. 280, т. 3 производството се възобновява, ако задължението не е за незаместимо действие.

(3) При възобновяването производството започва от онова действие, при което е било спряно.

Прекратяване на производството

Чл. 282. (1) Изпълнителното производство се прекратява:

1. когато е започнато от лице или срещу лице или орган извън посочените в чл. 274;
2. по писмено искане на взыскателя;
3. когато изпълнителното основание бъде признато за нищожно или бъде отменено;
4. когато се представи влязло в сила решение по чл. 298;
5. при погасяване на задължението поради изпълнението му, установено с изходящ от взыскателя документ или с официален документ;
6. поради смърт на страна, когато задължението е с оглед на личността ѝ;

7. поради фактическа или правна невъзможност за изпълнението му;

8. поради други безспорни обстоятелства, установени с писмени доказателства;

9. по възражение на длъжника, ако от деня, в който задължението е станало изискуемо, до получаването на поканата по чл. 277 е изтекла давността по чл. 285;

10. в случаите по чл. 280, т. 2, ако вискателят не поиска възобновяване на производството в едномесечен срок от спирането;

11. в случаите по чл. 280, т. 3 - с изтичането на три месеца от постановлението за спиране, в случай че задължението е за незаместимо действие.

(2) Когато за продължаването на производството е необходимо съдействието на вискателя, органът по изпълнението може да му даде срок да извърши необходимото процесуално действие. Ако вискателят не изпълни действието в срок, производството се прекратява.

(3) В тридневен срок от датата на влизане в сила на постановлението за прекратяване органът по изпълнението вдига служебно наложените обезпечителни мерки.

(4) Влязлото в сила постановление, с което се отказва прекратяване, не е пречка за предявяване на иска по чл. 292.

Приключване на изпълнението

Чл. 283. Изпълнителното производство приключва с изпълнението на задължението и събирането на разноските по производството.

Протоколи и постановления

Чл. 284. (1) За всяко предприето и извършено от него действие органът по изпълнението съставя протокол, в който посочва деня, мястото на извършването му, направените от участниците искания и заявления и направените разноски по изпълнението. Протоколът се предявява срещу подпис на присъствалите страни и трети лица, участващи в изпълнението.

(2) Към преписката се прилагат всички протоколи за предприети от органа по ал. 1 действия, издадените постановления, както и други документи, удостоверяващи изпълнението или наличието на условия за спиране, възобновяване или прекратяване на производството.

Давност

Чл. 285. (1) Ако специален закон не разпорежда друго, изпълнителното основание не се привежда в изпълнение, ако са изминали 5 години от влизането му в сила.

(2) Давността не се прилага служебно.

Раздел III

Изпълнение срещу граждани и организации

Изпълнение на заместими задължения

Чл. 286. Когато длъжникът трябва да изпълни едно действие, което може да бъде извършено от друго лице, действието се изпълнява за негова сметка от органа по изпълнението. По искане на взискателя органът по изпълнението може да го упълномощи да извърши изпълнението, като направените за това разноски се заплащат от органа за сметка на длъжника.

Изпълнение на незаместими задължения

Чл. 287. (1) Когато действието не може да се извърши от друго лице, а зависи изключително от волята на длъжника, органът по изпълнението налага при виновно неизпълнение глоба на задължения гражданин от 50 до 1000 лв. седмично, а на задължената организация - имуществена санкция от 500 до 10 000 лв. седмично, едновременно с глоба от 50 до 1000 лв. седмично на представляващите организацията, с изключение на упълномощените от нея лица. Глобите и имуществените санкции се налагат до изпълнение на задължението за определено действие.

(2) Глобите или имуществените санкции по ал. 1 се налагат при всяко неизпълнение на задължението за въздржане от действие.

(3) Глобите или имуществените санкции по ал. 1 се налагат от органа по изпълнението, без да се спазва редът за установяване на административните нарушения и налагане на административните наказания, предвиден в Закона за административните нарушения и наказания и в този кодекс.

(4) Наложените глоби и имуществени санкции подлежат на обжалване по реда на раздел VI.

Изпълнение на задължение за предаване на вещ

Чл. 288. (1) Задължението за предаване на вещ се изпълнява от съответния орган по изпълнението по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(2) Равностойността на дължимата движима вещ, която не е намерена у длъжника или е развалена, се определя от административния орган по изпълнението.

(3) Недвижим имот се предава и ако бъде намерен у трето лице, придобило фактическата власт след издаване на изпълнителното основание. Ако третото лице заяви права, които са съществували при издаването на изпълнителното основание и се засягат от него, органът по изпълнението отлага изпълнението и определя на лицето 7-дневен срок да оспори основанието. Оспорването спира изпълнението до разрешаването му.

Раздел IV

Изпълнение срещу административния орган

Изпълнение на заместими задължения

Чл. 289. Заместими задължения на административни органи се изпълняват за тяхна сметка от взискателя въз основа на постановление на съдебния изпълнител.

Изпълнение на незаместими задължения

Чл. 290. (1) При виновно неизпълнение органът по изпълнението налага на длъжностните лица, изпълняващи функциите на държавен орган, глоба от 50 до 1200 лв. седмично до изпълнение на задължението за определено действие. Ако задълженият орган е колективен, на членовете му, гласували за изпълнение на задължението, глоби не се налагат.

(2) Глобите по ал. 1 се налагат и при всяко неизпълнение на задължението за въздържане от действие.

(3) Глобите по ал. 1 се налагат от органа по изпълнението, без да се спазва редът за установяване на административните нарушения и налагане на административните наказания, предвиден в Закона за административните нарушения и наказания и в този кодекс.

(4) Наложените глоби подлежат на обжалване по реда на раздел VI.

Изпълнение на задължение за предаване на вещ

Чл. 291. (1) Когато задълженият орган дължи предаване на вещ, се прилага чл. 288.

(2) За предаването на документ, издаден от задължения орган, се прилагат разпоредбите на чл. 290.

Раздел V Искова защита

Отрицателен установителен иск

Чл. 292. Задължението - предмет на изпълнение, може да се оспори чрез иск само въз основа на факти, настъпили след издаването на изпълнителното основание.

Страни и подсъдност

Чл. 293. (1) Искът се предявява от длъжника срещу взискателя.

(2) Когато задължен е гражданин или организация, като ответник се конституира и административният орган, който е издал или е трябвало да издаде административния акт.

(3) Искът се предявява пред административния съд по местожителството или седалището на взискателя, а в случаите по ал. 2 - по седалището на административния орган.

Раздел VI Обжалване на действията на органа по изпълнението

Предмет на обжалване

Чл. 294. На обжалване подлежат постановленията, действията и бездействията на органите по изпълнението.

Право на жалба

Чл. 295. Право на жалба имат страните в производството по изпълнението, както и третите лица, чиито права, свободи или законни интереси са засегнати от него.

Подсъдност и срок на обжалване

Чл. 296. (1) Жалбата се подава чрез органа по изпълнението до административния съд по мястото на изпълнението в 7-дневен срок от извършване на действието, ако страната е присъствала при извършването му или ако е била призована, а в останалите случаи - от деня на съобщението. За третите лица срокът тече от узнаване на действието.

(2) Бездействието на органа по изпълнението може да се обжалва безсрочно след изтичането на 7 дни от подаването на искането за извършване на изпълнителното действие.

Производство по жалбата

Чл. 297. (1) Жалбата се разглежда по реда на глава тринадесета, като преписите от нея се връчват от органа по изпълнението.

(2) Жалба, подадена от трето лице, се разглежда в открито съдебно заседание.

(3) Заедно с копие от преписката органът по изпълнението изпраща на съда и мотиви за обжалваното действие.

(4) Подаването на жалбата не спира изпълнението, но съдът може да го спре до разрешаването ѝ.

Решение по жалбата

Чл. 298. (1) Когато отмени обжалваното постановление, съдът сам разрешава въпроса по жалбата, а когато отмени друго действие, той задължава органа по изпълнението да го повтори валидно или да не го извършва. Когато обжалваното бездействие е незаконосъобразно, съдът задължава органа по изпълнението да извърши дължимото, като определя срок за това.

(2) Отмяната на обжалваното действие възстановява положението, съществувало преди извършването му.

(3) Когато незаконосъобразното бездействие е на административен орган по изпълнението, съдът по искане на вискателя налага глобите по чл. 290, ал. 1 и възлага останалите изпълнителни действия до приключване на изпълнението на съдебния изпълнител, в чийто съдебен район е местоизпълнението на задължението. Съдебният изпълнител, на когото е възложено да довърши изпълнителните действия, изисква преписката или си набавя необходимите документи във връзка с производството.

(4) Решението не подлежи на обжалване.

Раздел VII Възстановяване и обезщетяване

Задължение за обезщетяване

Чл. 299. (1) За вредите, причинени на граждани и организации от незаконно принудително изпълнение, отговаря имуществено държавата, ако административният орган по изпълнението е държавен, и общината, ако органът е общински, независимо от това дали вредите са причинени виновно.

(2) За вредите от изпълнението, причинени на трети лица, обезщетение се дължи от държавата, ако административният орган, който е издал или е трябвало да издаде административния акт, е държавен, и от общината, ако органът е общински.

Производство по исковете

Чл. 300. Исковете се разглеждат по реда на този кодекс.

Възстановителни мерки при отмяна на акта

Чл. 301. Когато административният акт бъде отменен, след като е започнало неговото изпълнение, административният орган в едномесечен срок възстановява нарушеното право, а ако това е невъзможно - удовлетворява засегнатото лице по друг законен начин. Ако това не стане, засегнатото лице има право на обезщетение.

ДЯЛ ШЕСТИ АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Глава осемнадесета АДМИНИСТРАТИВНИ НАРУШЕНИЯ И НАКАЗАНИЯ

Наказание за неиздаване на административен акт или документ

Чл. 302. (1) Длъжностно лице, което наруши или не изпълни в срок служебните си задължения, свързани с издаването на административен акт или документ, в резултат на което срокът за произнасяне по направеното искане е бил пропуснат, се наказва с глоба от 50 до 1000 лв.

(2) Длъжностно лице, което не изпълни нареждане на по-горестоящ административен орган да издаде съответен административен акт или документ, се наказва с глоба от 100 до 1000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Наказание за непроизнасяне в срок и за непрепращане на жалба или протест

Чл. 303. Наказва се с глоба от 150 до 1500 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание, длъжностно лице, което без уважителни причини:

1. не се произнесе в срок по жалба или протест срещу административен акт;
2. не препрати своевременно жалба или протест срещу административен акт на по-горестоящия административен орган или на съда;
3. не се произнесе в срок по предложение или сигнал.

Наказание за неизпълнение на актове на съда

Чл. 304. (1) Длъжностно лице, което не изпълни задължение, произтичащо от влязъл в сила съдебен акт, извън случаите по дял пети, се наказва с глоба от 200 до 2000 лв.

(2) При повторно нарушение по ал. 1 се налага глоба по 500 лв. за всяка седмица на неизпълнението, освен ако това се дължи на обективна невъзможност.

Наказания за други нарушения по този кодекс

Чл. 305. Който не изпълни друго административнопроцесуално задължение, произтичащо от този кодекс, се наказва с глоба от 150 до 1500 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Ред за налагане на наказание при неизпълнение на съдебни актове

Чл. 306. (1) В случаите на нарушения по чл. 304 актове за установяването им не се съставят.

(2) Наказанията се налагат с разпореждане на председателя на съответния съд или на овластено от него длъжностно лице.

(3) Преди налагане на наказанието на нарушителя се дава възможност да даде писмени обяснения в 14-дневен срок от съобщаването и да посочи доказателства. Наказващият орган може да събира и други доказателства.

(4) Препис от разпореждането се връчва на нарушителя.

(5) Разпореждането подлежи на обжалване пред тричленен състав на същия съд в 7-дневен срок от връчването му.

(6) Съдът решава делото по същество. Решението му не подлежи на обжалване.

Ред за налагане на наказания в останалите случаи

Чл. 307. (1) (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) В случаите по чл. 302, 303 и 305 актовете за установяване на нарушенията се съставят от длъжностни лица, определени от съответния орган на изпълнителната власт, а наказателните постановления се издават от органа или от овластени от него длъжностни лица.

(2) Съставянето на актовете, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 77 от 2012 г., в сила от 9.10.2012 г.).

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този кодекс:

1. "Административен орган" е органът, който принадлежи към системата на

изпълнителната власт, както и всеки носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон.

2. "Организация" е юридическо лице или сдружение на юридически или физически лица, което е организационно обособено въз основа на закон.

3. "Нецелесъобразен" е административен акт, издаден при неправилно упражняване на оперативна самостоятелност.

4. "Повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на акта, с който на нарушителя е наложено наказание за същото по вид нарушение.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този кодекс отменя:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) Закона за Върховния административен съд (обн., ДВ, бр. 122 от 1997 г.; изм., бр. 133 от 1998 г., бр. 95 от 1999 г. и бр. 84 от 2003 г.).

2. (В сила от 1.03.2007 г., относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред") Закона за административното производство (обн., ДВ, бр. 90 от 1979 г.; изм., бр. 9 от 1983 г., бр. 26 от 1988 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 25 и 61 от 1991 г., бр. 19 от 1992 г., бр. 65 и 70 от 1995 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 15 и 89 от 1998 г., бр. 83 и 95 от 1999 г., бр. 45 от 2002 г. и бр. 55 от 2003 г.).

3. Закона за предложенията, сигналите, жалбите и молбите (обн., ДВ, бр. 52 от 1980 г.; изм., бр. 68 от 1988 г. и бр. 55 от 2000 г.).

4. Закона за административното обслужване на физическите и юридическите лица (обн., ДВ, бр. 95 от 1999 г.; изм., бр. 24 от 2006 г.).

§ 3. (В сила от 11.04.2006 г.) (1) Създават се административни съдилища със седалища и съдебни райони, които съвпадат със седалищата и съдебните райони на всеки от окръжните съдилища.

(2) До 31 декември 2006 г. Висшият съдебен съвет назначава съдиите в административните съдилища.

(3) Председателите на административните съдилища се назначават от Висшия съдебен съвет по предложение на председателя на Върховния административен съд в срока по ал. 1.

(4) Ако Висшият съдебен съвет отхвърли предложението по ал. 3, председателят на Върховния административен съд командирова съдия от Върховния административен съд, който да изпълнява функциите на председател на съответния административен съд до назначаването на титуляр от Висшия съдебен съвет. В този случай председателят на Върховния административен съд внася ново предложение в едномесечен срок от решението на Висшия съдебен съвет.

(5) Министерският съвет и областните управители осигуряват помещения за дейността на административните съдилища.

§ 4. (1) Образуваните преди влизането в сила на кодекса административни дела в

районните и окръжните съдилища и във Върховния административен съд се довършват в същите съдилища по досегашния ред.

(2) Образуваните след влизането в сила на кодекса до 1 март 2007 г. административни дела в районните и окръжните съдилища се довършват от същите съдилища по досегашния ред.

(3) Административните съдилища започват да образуват дела от 1 март 2007 г.

§ 5. Постъпилите искания и неприключилите производства за издаване на тълкувателни решения и постановления се разглеждат от Върховния административен съд, а в случаите по чл. 260, ал. 1 - съвместно с Върховния касационен съд, по реда, предвиден в кодекса.

§ 6. Правилата относно доказателствата и условията за тяхното допускане, предвидени в кодекса, се прилагат и по отношение на факти, възникнали преди влизането му в сила.

§ 7. За сроковете, които са започнали да текат преди влизането в сила на кодекса, се прилагат досегашните разпоредби.

§ 8. Уредените в кодекса производства за издаване на индивидуални административни актове и тяхното обжалване по административен и съдебен ред се прилагат и при извършването на административни услуги, както и при обжалването на отказите за извършването им, освен ако в специален закон е предвидено друго.

§ 9. В Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДВ, бр. 105 от 2005 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 41, ал. 3, чл. 75, ал. 2, чл. 95, ал. 1, чл. 97, чл. 134, ал. 5, чл. 147, ал. 3, чл. 153, ал. 7, чл. 156, ал. 1, чл. 157, ал. 2, чл. 160, ал. 6, чл. 187, ал. 1, т. 1 и 3, чл. 197, ал. 2 и 4 и чл. 268, ал. 1 и 2 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 121, ал. 4 думите "окръжния съд, компетентен да разгледа жалбата срещу ревизионния акт" се заменят с "административния съд по местонахождението на органа, наложил обезпечителната мярка".

3. Навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 10. В Кодекса за застраховането (обн., ДВ, бр. 103 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 302, ал. 6 думите "чл. 7, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В заглавието и в текста на чл. 304 думите "Закона за административното производство" и "Законът за административното производство" се заменят съответно с "Административнопроцесуалния кодекс" и "Административнопроцесуалният кодекс".

§ 11. В Кодекса за социално осигуряване (обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г., бр. 55 от 2000 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 64 от 2000 г., бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45, 74, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г. и бр. 17 от 2006

г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 118, ал. 1 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 118а, ал. 2 думата "окръжния" се заменя с "административния".

3. В чл. 119 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. Навсякъде в кодекса думите "Закона за административното производство" и "чл. 7, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 12. В Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г., бр. 69 от 1995 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г., бр. 52 от 1998 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 105 и 120 от 2002 г., бр. 18, 86 и 95 от 2003 г., бр. 52 от 2004 г., бр. 19, 27, 46, 76, 83 и 105 от 2005 г. и бр. 24 от 2006 г.) в чл. 405 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 13. В Кодекса на търговското корабоплаване (обн., ДВ, бр. 55 и 56 от 1970 г.; попр., бр. 58 от 1970 г.; изм., бр. 55 от 1975 г., бр. 10 от 1987 г., бр. 30 от 1990 г., бр. 85 от 1998 г., бр. 12 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г., бр. 113 от 2002 г., бр. 55 от 2004 г., бр. 42, 77, 87, 94 и 104 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 14. В Семейния кодекс (обн., ДВ, бр. 41 от 1985 г.; изм., бр. 11 от 1992 г.; попр., бр. 15 от 1992 г.; изм., бр. 63 и 84 от 2003 г. и бр. 42 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 57а, ал. 5 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 136в, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 15. (В сила от 1.03.2007 г.) В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм., бр. 54 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 28 и 101 от 1983 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 24 от 1987 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 105 от 1991 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 102 от 1995 г., бр. 12 и 110 от 1996 г., бр. 11, 15, 59, 85 и 89 от 1998 г., бр. 51, 67 и 114 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 25, 61 и 101 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 39 и 79 от 2005 г.) в чл. 63 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, изречение второ думите "окръжния съд по реда на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "административния съд на основанията, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс, и по реда на глава дванадесета от Административнопроцесуалния кодекс".

2. В ал. 2 думите "не подлежи на обжалване" се заменят с "подлежи на обжалване с

частна жалба".

§ 16. В Закона за автомобилните превози (обн., ДВ, бр. 82 от 1999 г.; изм., бр. 11 и 45 от 2002 г., бр. 99 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 88, 92, 95, 102, 103 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 17. В Закона за авторското право и сродните му права (обн., ДВ, бр. 56 от 1993 г.; изм., бр. 63 от 1994 г., бр. 10 от 1998 г., бр. 28 от 2000 г., бр. 77 от 2002 г., бр. 28, 43, 74, 99 и 105 от 2005 г.) в чл. 96в, ал. 6 и чл. 96г, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 18. В Закона за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други носители, съдържащи обекти на авторското право и сродните му права (обн., ДВ, бр. 74 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 19. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г.; бр. 8 от 1999 г. - Решение № 2 на Конституционния съд от 1999 г.; изм., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 и 81 от 2000 г., бр. 99 от 2001 г.; попр., бр. 101 от 2001 г.; изм., бр. 95 от 2003 г., бр. 19 от 2005 г. и бр. 24 от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 32, ал. 3 думите "Върховния административен съд" се заменят със "съответния административен съд".

2. След чл. 63 се създава допълнителна разпоредба с нов § 1:

"ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Административно обслужване" е всяка дейност по извършване на административни услуги от структурите на администрацията и от организации, предоставящи обществени услуги.

2. "Административна услуга" е:

а) издаване на индивидуални административни актове, с които се удостоверяват факти с правно значение;

б) издаване на индивидуални административни актове, с които се признава или отрича съществуването на права или задължения;

в) извършване на други административни действия, които представляват законен интерес за физическо или юридическо лице;

г) консултациите, представляващи законен интерес за физическо или юридическо лице относно административноправен режим, които се дават по силата на нормативен акт или които са свързани с издаване на административен акт или с извършване на друга административна услуга;

д) експертизите, представляващи законен интерес за физическо или юридическо лице, когато нормативен акт предвижда тяхното извършване като задължения на администрацията на държавен орган или от овластена организация.

3. "Обществени услуги" са образователни, здравни, водоснабдителни, канализационни, топлоснабдителни, електроснабдителни, газоснабдителни, телекомуникационни, пощенски или други подобни услуги, предоставени за задоволяване на обществени потребности, включително като търговска дейност, по повод на чието предоставяне могат да се извършват административни услуги.

4. "Организация, предоставяща обществени услуги" е всяка организация, независимо от правната форма на учредяването ѝ, която предоставя една или повече от услугите по т. 3."

§ 20. В Закона за акредитацията, извършвана от Българската служба за акредитация (обн., ДВ, бр. 100 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) в чл. 24, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 21. В Закона за акцизите и данъчните складове (обн., ДВ, бр. 91 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 22. В Закона за банките (обн., ДВ, бр. 52 от 1997 г.; доп., бр. 15 от 1998 г.; изм., 21, 52, 70 и 98 от 1998 г., бр. 54, 103 и 114 от 1999 г., бр. 24, 63, 84 и 92 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 45, 91 и 92 от 2002 г., бр. 31 от 2003 г., бр. 19, 31, бр. 39 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 21, ал. 5 и в чл. 65, ал. 3 думите "чл. 7, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 101, ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 23. В Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 67 от 2003 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 31 и 105 от 2005 г.) в чл. 41, ал. 4 думите "чл. 7, ал. 2 и на чл. 11, ал. 1 от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 24. В Закона за безопасно използване на ядрената енергия (обн., ДВ, бр. 63 от 2002 г.; изм., бр. 120 от 2002 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 76, 88 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 70, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 152 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 25. В Закона за биологичното разнообразие (обн., ДВ, бр. 77 от 2002 г.; изм., бр. 88 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 31, ал. 12 думите "Закона за административното производство или Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 123 ал. 2 се изменя така:

"(2) Заповедите по ал. 1 и по чл. 122, ал. 1 могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс."

§ 26. В Закона за българските документи за самоличност (обн., ДВ, бр. 93 от 1998 г.; изм. бр. 53, 67, 70 и 113 от 1999 г., бр. 108 от 2000 г., бр. 42 от 2001 г., бр. 45 и 54 от 2002 г., бр. 29 и 63 от 2003 г., бр. 96, 103 и 111 от 2004 г., бр. 43, 71, 86, 88 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 71 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 79:

а) в ал. 1 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс";

б) в ал. 2 думите "чл. 7, ал. 2 и чл. 11 от Закона за административното производство" се заменят с "чл. 26 и чл. 35 от Административнопроцесуалния кодекс";

в) в ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 84, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 27. В Закона за ветеринарномедицинската дейност (обн., ДВ, бр. 42 от 1999 г.; изм., бр. 83 от 2003 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 28. В Закона за ветеринарномедицинската дейност (ДВ, бр. 87 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 29. В Закона за виното и спиртните напитки (обн., ДВ, бр. 86 от 1999 г.; изм., бр. 56 от 2002 г., бр. 16, 108 и 113 от 2004 г., бр. 99 и 105 от 2005 г., бр. 18 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 30. В Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм., бр. 58 от 1997 г., бр. 60 и 113 от 1999 г., бр. 54 от 2000 г., бр. 22 от 2001 г., бр. 40 и 53 от 2002 г., бр. 48 и 70 от 2004 г., бр. 77, 83 и 103 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 31. В Закона за водите (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 81 от 2000 г., бр. 34, 41 и 108 от 2001 г., бр. 47, 74 и 91 от 2002 г., бр. 42, 69, 84 и 107 от 2003 г., бр. 6 и 70 от 2004 г., бр. 18, 77 и 94 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 32. В Закона за възстановяване собствеността върху недвижими имоти на български граждани от турски произход, направили постъпки за заминаване в Република Турция и други страни през периода май - септември 1989 г. (обн., ДВ, бр. 66 от 1992 г., бр. 102 от 1992 г. - Решение № 18 на Конституционния съд от 1992 г., изм., бр. 44 от 1996 г.) в чл. 5, ал. 6 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 33. В Закона за възстановяване собствеността върху одържавени недвижими имоти (обн., ДВ, бр. 15 от 1992 г.; доп., бр. 28 от 1992 г.; изм., бр. 20 и 40 от 1995 г., бр. 66 от 1995 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 87 от 1995 г., бр. 94 от 1995 г. - Решение № 20 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 51 от 1996 г., бр. 61 от 1996 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 1996 г.; попр., бр. 87 от 1996 г. - Решение № 16 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 107 от 1997 г., бр. 30 от 1998 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 45 от 1998 г., бр. 9 от 2000 г.) в чл. 4, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 34. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (обн., ДВ, бр. 110 от 1997 г.; изм., бр. 33, 59 и 133 от 1998 г., бр. 49 от 1999 г., бр. 26 и 36 от 2001 г., бр. 45, 63 и 99 от 2002 г., бр. 16 от 2003 г.) в чл. 13, ал. 6 изречение последно се изменя така: "Срещу решението на районния съд може да се подаде касационна жалба пред съответния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс, която се разглежда от съда в състав от трима съдии."

§ 35. В Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (обн., ДВ, бр. 37 от 2004 г.; изм., бр. 104 и 105 от 2005 г.) в чл. 26 се правят следните изменения:

1. В ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс", а думите "окръжния съд" се заменят с "административния съд".

2. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В ал. 5 думите "окръжния съд" се заменят с "административния съд", а думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В ал. 6 думите "окръжен" се заменят с "административен".

§ 36. В Закона за генетично модифицирани организми (обн., ДВ, бр. 27 от 2005 г.; изм., бр. 88 и 99 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 37. В Закона за горите (обн., ДВ, бр. 125 от 1997 г.; изм., бр. 79 и 133 от 1998 г., бр. 26 от 1999 г., бр. 29 и 78 от 2000 г., бр. 77, 79 и 99 от 2002 г. и бр. 16 и 107 от 2003 г., бр. 72 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 38. В Закона за гражданската регистрация (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 28 и 37 от 2001 г., бр. 54 от 2002 г., бр. 63 от 2003 г., бр. 70 и 96 от 2004 г.) навсякъде думите "Закона

за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 39. В Закона за гражданското въздухоплаване (обн., ДВ, бр. 94 от 1972 г.; изм., бр. 30 от 1990 г., бр. 16 от 1997 г., бр. 85 от 1998 г., бр. 12 от 2000 г., бр. 34 и 111 от 2001 г., бр. 52 и 70 от 2004 г., бр. 88 и 102 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 40. В Закона за движението по пътищата (обн., ДВ, бр. 20 от 1999 г.; изм., бр. 1 от 2000 г., бр. 43, 45 и 76 от 2002 г., бр. 16 и 22 от 2003 г. и бр. 6, 70, 85 и 115 от 2004 г., бр. 79, 92, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 41. В Закона за данък върху добавената стойност (обн., ДВ, бр. 153 от 1998 г.; попр., бр. 1 от 1999 г.; изм., бр. 44, 62, 64, 103 и 111 от 1999 г., бр. 63, 78 и 102 от 2000 г., бр. 109 от 2001 г., бр. 28, 45 и 117 от 2002 г., бр. 37, 42, 86 и 109 от 2003 г., бр. 53, 70 и 108 от 2004 г., бр. 28, 43, 76, 94, 95, 100, 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 58б, ал. 7 и чл. 58в, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 42. В Закона за достъп до обществена информация (обн., ДВ, бр. 55 от 2000 г.; изм., бр. 1 и 45 от 2002 г., бр. 103 от 2005 г., бр. 24 от 2006 г.) в чл. 40 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите "Закона за административното производство или на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 43. В Закона за държавния служител (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 1 от 2000 г., бр. 25, 99 и 110 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24 от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 29а се създава ал. 4:

"(4) Конфликт на интереси е налице, когато държавен служител или свързано с него лице не са прекратили или са придобили след назначаването му качеството на едноличен търговец, съдружник, прокурист, член на управителен или надзорен съвет на търговско дружество, което извършва сделки или кандидатства, съответно е определен, за изпълнител по обществена поръчка, с юридическото лице, с чийто ръководител държавният служител се намира в служебно правоотношение. Това се отнася и за сключването на сделки, кандидатстването и изпълнението на обществена поръчка с търговско дружество с преобладаващо участие на юридическото лице по предходното изречение. Когато декларираният конфликт на интереси не е отстранен в двумесечен срок, той се смята за укрит."

2. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 124, ал. 1 думите "окръжните съдилища по реда на Закона за административното производство или на Върховния административен съд по реда на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "административните съдилища или Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс".

3. В т. 1 от допълнителната разпоредба след думата "съпрузите" се добавя "или лицата, които се намират във фактическо съжителство".

§ 44. В Закона за държавната собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 55, 61 и 117 от 1997 г., бр. 93 и 124 от 1998 г., бр. 67 от 1999 г., бр. 9, 12, 26 и 57 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 38 от 2001 г. - Решение № 7 на Конституционния съд от 2001 г.; изм., бр. 45 от 2002 г., бр. 63 от 2003 г., бр. 24 и 93 от 2004 г., бр. 32 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 38, ал. 2 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 39, ал. 3 думата "окръжният" се заменя с "административният".

3. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 45. В Закона за държавните резерви и военновременните запаси (обн., ДВ, бр. 9 от 2003 г.; попр., бр. 37 от 2003 г.; изм., бр. 19, 69 и 105 от 2005 г.) в чл. 7, ал. 2, т. 7 думите "по чл. 15, ал. 2 от Закона за административното производство" се заменят с "предвидени в Административнопроцесуалния кодекс".

§ 46. В Закона за електронния документ и електронния подпис (обн., ДВ, бр. 34 от 2001 г.; изм., бр. 112 от 2001 г.) в чл. 36, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 47. В Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 48. В Закона за животновъдството (обн., ДВ, бр. 65 от 2000 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 87 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 49. В Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти (обн., ДВ, бр. 9 от 2003 г.; изм., бр. 107 от 2003 г., бр. 95 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 7:

а) в ал. 1 думите "по чл. 15, ал. 2 от Закона за административното производство" се заменят с "предвидени в Административнопроцесуалния кодекс";

б) в ал. 3 и 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс";

в) в ал. 5 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 25, ал. 2 думите "съгласно чл. 15, ал. 2 от Закона за административното производство" се заменят с "предвидени в Административнопроцесуалния кодекс".

§ 50. В Закона за закрила на детето (обн., ДВ, бр. 48 от 2000 г.; изм., бр. 75 и 120 от 2002 г., бр. 36 и 63 от 2003 г., бр. 70 и 115 от 2004 г., бр. 28, 94 и 103 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 27, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 43е думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 51. В Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни (обн., ДВ, бр. 84 от 1996 г.; изм., бр. 27 от 1998 г., бр. 81 от 1999 г., бр. 86 от 2000 г., бр. 18 от 2004 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 50 и в чл. 51, ал. 1 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 52. В Закона за занаятите (обн., ДВ, бр. 42 от 2001 г.; изм., бр. 112 от 2001 г., бр. 56 от 2002 г., бр. 99 и 105 от 2005 г., бр. 10 от 2006 г.) в чл. 64, ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 53. В Закона за защита на личните данни (обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г.; изм., бр. 70 и 93 от 2004 г., бр. 43 и 103 от 2005 г.) в чл. 39 се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В ал. 1 думата "окръжен" се заменя с "административен".

2. В ал. 5 думите "Законът за административното производство, съответно Законът за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 54. В Закона за защита на потребителите и за правилата за търговия (обн., ДВ, бр. 30 от 1999 г.; изм., бр. 17 и 19 от 2003 г., бр. 42 от 2005 г.) в чл. 13, ал. 8 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 55. В Закона за защита на потребителите (ДВ, бр. 99 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 56. В Закона за защита на растенията (обн., ДВ, бр. 91 от 1997 г.; изм., бр. 90 от 1999 г., бр. 96 от 2001 г., бр. 18 от 2004 г.) в чл. 24 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 57. В Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати (обн., ДВ, бр. 10 от 2000 г.; изм., бр. 91 от 2002 г., бр. 86 и 114 от 2003 г., бр. 100 и 101 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 7г, ал. 4 думите "Закона за Върховния административен съд, съответно на Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 8, ал. 5 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 19а, ал. 4 думите "Закона за Върховния административен съд, съответно на Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 34 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 58. В Закона за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 от 2005 г.) в чл. 32 думите "Закона за Върховния административен съд, съответно на Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 59. В Закона за защита срещу дискриминацията (обн., ДВ, бр. 86 от 2003 г.; изм., бр. 70 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 68, ал. 1 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 70, ал. 1 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 73 думите "Закона за административното производство, съответно по Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 84, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 60. В Закона за защитените територии (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 98 от 1999 г., бр. 28, 48 и 78 от 2000 г., бр. 23, 77 и 91 от 2002 г., бр. 28 и 94 от 2005 г.) в чл. 80 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 61. В Закона за здравето (обн., ДВ, бр. 70 от 2004 г.; изм., бр. 46 от 2005 г., бр. 76, 85, 88, 94 и 103 от 2005 г., бр. 18 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 112, ал. 1, т. 4 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 62. В Закона за здравното осигуряване (обн. ДВ, бр. 70 от 1998 г.; изм., бр. 93 и 153 от 1998 г., бр. 62, 65, 67, 69, 110 и 113 от 1999 г., бр. 1, 31 и 64 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г., бр. 1, 54, 74, 107, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 50, 107 и 114 от 2003 г., бр. 28, 38, 49, 70, 85 и 111 от 2004 г., бр. 39, 45, 76, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г., бр. 17 и 18 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 59, ал. 7 думите "Закона за административното производство пред съответния окръжен

съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд".

2. В чл. 76, ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 63. В Закона за избиране на народни представители (обн., ДВ, бр. 37 от 2001 г., бр. 44 от 2001 г. - Решение № 8 на Конституционния съд от 2001 г.; изм., бр. 45 от 2002 г., бр. 28, 32 и 38 от 2005 г., бр. 24 от 2006 г.) в чл. 119 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 64. В Закона за имуществото на Българската комунистическа партия, Българския земеделски народен съюз, Отечествения фронт, Димитровския комунистически младежки съюз, Съюза на активните борци против фашизма и капитализма и Българските професионални съюзи (ДВ, бр. 105 от 1991 г.) в чл. 6 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 65. В Закона за интеграция на хората с увреждания (обн., ДВ, бр. 81 от 2004 г.; изм., бр. 28, 88, 94, 103 и 105 от 2005 г., бр. 18 от 2006 г.) в чл. 42, ал. 9 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 66. В Закона за кадастъра и имотния регистър (обн., ДВ, бр. 34 от 2000 г.; изм., бр. 45 и 99 от 2002 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 39 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 18, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 49, ал. 2 думите "Закона за административното производство пред окръжния съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс пред административния съд".

3. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 49а, ал. 4 думата "окръжния" се заменя с "административния".

4. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 54, ал. 2 думите "Закона за административното производство пред окръжния съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс пред административния съд".

§ 67. В Закона за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране (обн., ДВ, бр. 20 от 2003 г.; изм., бр. 65 от 2003 г., бр. 77 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 68. В Закона за Комисията за финансов надзор (обн., ДВ, бр. 8 от 2003 г.; изм., бр. 31, 67 и 112 от 2003 г., бр. 85 от 2004 г., бр. 39, 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 15, ал. 3, чл. 16, ал. 3 и чл. 17, ал. 3 думите "глава трета, раздел I от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 69. В Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (обн., ДВ, бр. 30 от 1999 г.; изм., бр. 63 от 2000 г., бр. 74, 75 и 120 от 2002 г., бр. 56 от 2003 г., бр. 76, 79 и 103

от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 70. В Закона за контрол над взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 85 от 2000 г., бр. 99 от 2002 г., бр. 71 от 2003 г., бр. 102 и 105 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 71. В Закона за корпоративното подоходно облагане (обн., ДВ, бр. 115 от 1997 г.; попр., бр. 19 от 1998 г.; изм., бр. 21 и 153 от 1998 г., бр. 12, 50, 51, 64, 81, 103, 110 и 111 от 1999 г., бр. 105 и 108 от 2000 г., бр. 34 и 110 от 2001 г., бр. 45, 61, 62 и 119 от 2002 г., бр. 42 и 109 от 2003 г., бр. 18, 53 и 107 от 2004 г., бр. 39, 88, 91, 102, 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 36а, ал. 5 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 72. В Закона за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането (обн., ДВ, бр. 102 от 2003 г.; изм., бр. 70 от 2004 г.) в чл. 44, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 73. В Закона за лекарствата и аптеките в хуманната медицина (обн., ДВ, бр. 36 от 1995 г., бр. 61 от 1996 г. - Решение № 10 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 38 от 1998 г., бр. 30 от 1999 г., бр. 10 от 2000 г., бр. 37 от 2000 г. - Решение № 3 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 59 от 2000 г., бр. 78 от 2000 г. - Решение № 7 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 41 от 2001 г., бр. 107 и 120 от 2002 г.; попр., бр. 2 от 2003 г.; изм., бр. 56, 71 и 112 от 2003 г.; изм., бр. 70 и 111 от 2004 г., бр. 37, 76, 85, 87, 99 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 74. В Закона за лечебните заведения (обн., ДВ, бр. 62 от 1999 г.; изм., бр. 88 и 113 от 1999 г., попр., бр. 114 от 1999 г.; изм., бр. 36, 65 и 108 от 2000 г., бр. 51 от 2001 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 2001 г.; изм., бр. 28 и 62 от 2002 г., бр. 83, 102 и 114 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 46, 76, 85, 88 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 75. В Закона за лечебните растения (обн., ДВ, бр. 29 от 2000 г.; изм., бр. 23 и 91 от 2002 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 76. В Закона за марките и географските означения (обн., ДВ, бр. 81 от 1999 г.; попр., бр. 82 от 1999 г.; изм., бр. 28, 43, 94 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 50, ал. 1 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 68 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

3. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 77 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

4. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 77. В Закона за местните данъци и такси (обн., ДВ, бр. 117 от 1997 г.; изм., бр. 71, 83, 105 и 153 от 1998 г., бр. 103 от 1999 г., бр. 34 и 102 от 2000 г., бр. 109 от 2001 г., бр. 28, 45, 56 и 119 от 2002 г., бр. 84 и 112 от 2003 г., бр. 6, 18, 36, 70 и 106 от 2004 г., бр. 87, 94, 100, 103 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 78. (В сила от 1.03.2007 г.) В Закона за местните избори (обн., ДВ, бр. 66 от 1995 г.; попр., бр. 68 от 1995 г., бр. 85 от 1995 г. - Решение № 15 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 33 от 1996 г., бр. 22 от 1997 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 1997 г.; изм., бр. 11 и 59 от 1998 г., бр. 69 и 85 от 1999 г., бр. 29 от 2000 г., бр. 24 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 69 и 93 от 2003 г., бр. 28 от 2005 г., бр. 17 и 24 от 2006 г.) в чл. 104, ал. 1 думата "окръжния" се заменя с "административния", а думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

§ 79. (В сила от 1.03.2007 г.) В Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, бр. 77 от 1991 г.; изм., бр. 24, 49 и 65 от 1995 г., бр. 90 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 33, 130 и 154 от 1998 г., бр. 67 и 69 от 1999 г., бр. 26 и 85 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 28, 45 и 119 от 2002 г., бр. 69 от 2003 г., бр. 19 и 34 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 30, ал. 3 и 5 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. В чл. 32, ал. 3 думата "окръжния" се заменя с "административния", а думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

§ 80. В Закона за мерките срещу изпирането на пари (обн., ДВ, бр. 85 от 1998 г.; изм., бр. 1 от 2001 г., бр. 31 от 2003 г., бр. 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 20 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 81. В Закона за меценатството (ДВ, бр. 103 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 82. В Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 122 от 1997 г.; бр. 29 от 1998 г. - Решение № 3 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 70, 73 и 153 от 1998 г., бр. 30 и 110 от 1999 г., бр. 1 и 29 от 2000 г., бр. 28 от 2001 г., бр. 45 и 119 от 2002 г., бр. 17, 26, 95, 103, 112 и 114 от 2003 г., бр. 15, 70 и 89 от 2004 г., бр. 11, 19, 27, 86, 103 и 105 от 2005 г., бр. 24 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 83. В Закона за Министерството на вътрешните работи (ДВ, бр. 17 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 245, ал. 2 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за административното производство или на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 84. В Закона за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 1998 г.; изм., бр. 89 и 153 от 1998 г., бр. 30 и 83 от 1999 г., бр. 63 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 76 от 2002 г., бр. 37 и 95 от 2003 г.,

бр. 38 от 2004 г., бр. 45, 86, 91 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 84е, ал. 7 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 211и, ал. 5 думата "окръжния" се заменя с "административния".

3. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 85. В Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България (обн., ДВ, бр. 12 от 2000 г.; изм., бр. 111 от 2001 г., бр. 24 и 70 от 2004 г., бр. 11 от 2005 г., бр. 45 от 2005 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 2005 г.; изм., бр. 87, 88, 94, 102 и 104 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 96, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 117б, ал. 6 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 86. В Закона за насърчаване на заетостта (обн., ДВ, бр. 112 от 2001 г.; изм., бр. 54 и 120 от 2002 г., бр. 26, 86 и 114 от 2003 г., бр. 52 и 81 от 2004 г., бр. 27 и 38 от 2005 г., бр. 18 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 87. В Закона за независимия финансов одит (обн., ДВ, бр. 101 от 2001 г.; изм., бр. 91 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 77 и 105 от 2005 г.) в чл. 24, ал. 5 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 88. В Закона за нотариусите и нотариалната дейност (обн., ДВ, бр. 104 от 1996 г.; изм., бр. 117, 118 и 123 от 1997 г., бр. 24 от 1998 г., бр. 69 от 1999 г., бр. 18 от 2003 г., бр. 29 и 36 от 2004 г., бр. 19 и 43 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 89. В Закона за общинската собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 55 от 1997 г., бр. 22 и 93 от 1998 г., бр. 23, 56, 64, 67, 69 и 96 от 1999 г., бр. 26 от 2000 г., бр. 34 от 2001 г., бр. 120 от 2002 г., бр. 101 от 2004 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 15, ал. 5 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 18, ал. 3 думата "окръжния" се заменя с "административния".

3. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 27, ал. 1 думата "окръжния" се заменя с "административния".

4. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 46, ал. 5 думата "окръжния" се заменя с "административния".

5. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 90. В Закона за общинския дълг (обн., ДВ, бр. 34 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 91. В Закона за омбудсмана (ДВ, бр. 48 от 2003 г.) в чл. 35, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 92. В Закона за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 2002 г.; попр., бр. 98 от 2002 г.; изм., бр. 86 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 74, 77, 88, 95 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 27 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 99, ал. 6 думите "Закона за административното производство и Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 113 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 116ж думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

5. В чл. 127, ал. 3 думите "Закона за административното производство и Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

6. В чл. 160, ал. 4 думите "Закона за административното производство, съответно по Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 93. В Закона за опазване на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 35 от 1996 г.; изм., бр. 14 и 26 от 2000 г., бр. 28 от 2001 г., бр. 112 от 2003 г., бр. 18 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 94. В Закона за опазване на селскостопанското имущество (обн., ДВ, бр. 54 от 1974 г.; изм., бр. 22 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 65 от 1995 г., бр. 44 и 86 от 1996 г., бр. 11 от 1998 г.) в чл. 32, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 95. В Закона за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия (обн., ДВ, бр. 96 от 2004 г.; изм., бр. 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 44, ал. 1 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 96. В Закона за особените залози (обн., ДВ, бр. 100 от 1996 г.; изм., бр. 86 от 1997 г., бр. 42 от 1999 г., бр. 19 и 58 от 2003 г., бр. 34 и 43 от 2005 г.) в чл. 29, ал. 1 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 97. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр.

112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88, 102 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 131 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 132 ал. 1 се изменя така:

"(1) Заповедта за освобождаване от кадрова военна служба може да се обжалва по съдебен ред чрез органа, който я е издал. Споровете са подсъдни на административните съдилища или на Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс."

3. В чл. 314 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 98. В Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани (обн., ДВ, бр. 60 от 1988 г.; изм., бр. 59 от 1993 г., бр. 12 от 1996 г., бр. 67 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г. и бр. 105 от 2005 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Наименованието на закона се изменя така: "Закон за отговорността на държавата и общините за вреди".

2. Член 1 се изменя така:

"Отговорност за дейност на администрацията

Чл. 1. (1) Държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

(2) Исковете по ал. 1 се разглеждат по реда, установен в Административнопроцесуалния кодекс."

3. Член 3 се изменя така:

"Задължение за разясняване

Чл. 3. Органът, който е отменил незаконния акт по чл. 2, е длъжен да разясни на гражданина или на представител на юридическото лице реда, по който могат да защитят правата си."

4. В чл. 9, ал. 2 след думата "граждани" се добавя "и юридически лица".

§ 99. В Закона за паметниците на културата и музеите (обн., ДВ, бр. 29 от 1969 г.; изм., бр. 29 от 1973 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 87 от 1980 г., бр. 102 от 1981 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 45 от 1989 г., бр. 10 и 14 от 1990 г., бр. 112 от 1995 г., бр. 31 от 1996 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 44 от 1996 г., бр. 117 от 1997 г., бр. 153 от 1998 г.,

бр. 50 от 1999 г., бр. 55 от 2004 г., бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 21 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 7, ал. 8 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 336, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 100. В Закона за паричните преводи, електронните платежни инструменти и платежните системи (обн., ДВ, бр. 31 от 2005 г.; изм., бр. 99 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 66, ал. 2 думите "чл. 7, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 79, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 101. В Закона за патентите (обн., ДВ, бр. 27 от 1993 г.; изм., бр. 83 от 1996 г., бр. 11 от 1998 г., бр. 81 от 1999 г., бр. 45 и 66 от 2002 г., бр. 17 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 59 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 102. В Закона за подземните богатства (обн., ДВ, бр. 23 от 1999 г.; изм., бр. 28 от 2000 г., бр. 108 от 2001 г., бр. 47 от 2002 г., бр. 86 от 2003 г., бр. 28 и 94 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 75, ал. 7 думата "окръжния" се заменя с "административния".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 103. В Закона за подпомагане на земеделските производители (обн., ДВ, бр. 58 от 1998 г.; изм., бр. 79 и 153 от 1998 г., бр. 12, 26, 86 и 113 от 1999 г., бр. 24 от 2000 г., бр. 34 и 41 от 2001 г., бр. 46 и 96 от 2002 г., бр. 18 от 2004 г., бр. 14 и 105 от 2005 г., бр. 18 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 104. В Закона за посевния и посадъчния материал (обн., ДВ, бр. 20 от 2003 г.; изм., бр. 27 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 105. В Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица (обн., ДВ, бр. 50 от 1991 г.; изм., бр. 52 от 1994 г., бр. 12 от 2004 г., бр. 29 от 2005 г.) в чл. 5, ал. 4 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с

"Административнопроцесуалния кодекс".

§ 106. В Закона за правната помощ (обн., ДВ, бр. 79 от 2005 г.; изм., бр. 105 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 107. (В сила от 1.03.2007 г.) В Закона за промишления дизайн (обн., ДВ, бр. 81 от 1999 г.; изм., бр. 17 от 2003 г., бр. 43 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 49 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. В чл. 61 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

§ 108. В Закона за професионалното образование и обучение (обн., ДВ, бр. 68 от 1999 г.; изм., бр. 1 и 108 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 103 и 120 от 2002 г., бр. 29 от 2003 г., бр. 28, 77 и 94 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 49а, ал. 11 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 68, ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 109. В Закона за публичното предлагане на ценни книжа (обн., ДВ, бр. 114 от 1999 г.; изм., бр. 63 и 92 от 2000 г., бр. 28, 61, 93 и 101 от 2002 г., бр. 8, 31, 67 и 71 от 2003 г., бр. 37 от 2004 г., бр. 19, 31, 39, 103 и 105 от 2005 г.) в чл. 215 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 110. В Закона за пчеларството (обн., ДВ, бр. 57 от 2003 г.; изм., бр. 87 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 111. В Закона за пътищата (обн., ДВ., бр. 26 от 2000 г.; изм., бр. 88 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 47 и 118 от 2002 г., бр. 9 и 112 от 2003 г., бр. 6 и 14 от 2004 г., бр. 88 и 105 от 2005 г.) в чл. 26, ал. 10 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 112. В Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника (обн., ДВ, бр. 79 от 1998 г.; изм., бр. 22 от 2003 г., бр. 74 и 88 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 113. В Закона за рибарството и аквакултурите (обн., ДВ, бр. 41 от 2001 г.; изм., бр. 88, 94 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 114. В Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги (ДВ, бр. 18 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 115. В Закона за сдружения за напояване (обн., ДВ, бр. 34 от 2001 г.; изм., бр. 108 от

2001 г.) в чл. 9, ал. 5 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 116. В Закона за семейни помощи за деца (обн., ДВ, бр. 32 от 2002 г.; изм., бр. 120 от 2002 г., бр. 112 от 2003 г., бр. 69 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 21 от 2006 г.) в чл. 10, ал. 7 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 117. В Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 17 от 1991 г.; попр., бр. 20 от 1991 г.; изм., бр. 74 от 1991 г., бр. 18, 28, 46 и 105 от 1992 г., бр. 48 от 1993 г., бр. 64 от 1993 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1993 г.; изм., бр. 83 от 1993 г., бр. 80 от 1994 г., бр. 45 и 57 от 1995 г., бр. 59 от 1995 г. - Решение № 7 и № 8 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 79 от 1996 г., бр. 103 от 1996 г. - Решение № 20 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 62, 87, 98 и 123 от 1997 г., бр. 59, 88 и 133 от 1998 г., бр. 68 от 1999 г., бр. 34 и 106 от 2000 г., бр. 28, 47 и 99 от 2002 г., бр. 16 от 2003 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 17 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 14, ал. 3 изречение пето се изменя така: "Срещу решението на районния съд може да се подаде касационна жалба пред административния съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс, която се разглежда от съда в състав от трима съдии."

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В § 4к, ал. 6 думата "окръжния" се заменя с "административния".

3. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 118. В Закона за социално подпомагане (обн., ДВ, бр. 56 от 1998 г.; изм., бр. 45 и 120 от 2002 г., бр. 18 от 2006 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 119. В Закона за стоковите борси и тържищата (обн., ДВ, бр. 93 от 1996 г.; изм., бр. 41 и 153 от 1998 г., бр. 18 от 1999 г., бр. 20 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г.) в чл. 12, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 120. (В сила от 1.01.2007 г.) В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 59 от 1994 г., бр. 78 от 1994 г. - Решение № 8 на Конституционния съд от 1994 г., бр. 87 от 1994 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1994 г., бр. 93 от 1995 г. - Решение № 17 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 64 от 1996 г., бр. 96 от 1996 г. - Решение № 19 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 и 110 от 1996 г., бр. 58, 122 и 124 от 1997 г., бр. 11 и 133 от 1998 г., бр. 6 от 1999 г. - Решение № 1 на Конституционния съд от 1999 г.; изм., бр. 34, 38 и 84 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 74 от 2002 г., бр. 110 от 2002 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 2002 г., бр. 118 от 2002 г. - Решение № 13 на Конституционния съд от 2002 г.; изм., бр. 61 и 112 от 2003 г., бр. 29, 36 и 70 от 2004 г., бр. 93 от 2004 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 2004 г., бр. 37 от 2005 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 2005 г.; изм., бр. 43 и 86 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г., бр. 23 от 2006 г. - Решение № 1 на Конституционния съд от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 3, ал. 1 след думата "окръжни" се поставя запетая и се добавя "административни".

2. В чл. 30, ал. 1:

а) в т. 2 накрая се поставя запетая и се добавя "както и за председателите на административните съдилища";

б) създава се нова т. 9:

"9. председателите на административните съдилища - за заместниците им и за съдиите от тези съдилища;"

в) досегашните т. 9 - 13 стават съответно т. 10 - 14.

3. В чл. 35в, ал. 5 думите "ал. 1 - 5" се заменят с "ал. 1 - 6".

4. В чл. 35е, ал. 5 думите "ал. 1 - 5" се заменят с "ал. 1 - 6".

5. В чл. 38 след думата "окръжните" се поставя запетая и се добавя "административните".

6. В чл. 39:

а) в ал. 1 след думата "окръжните" съюзът "и" се заменя със запетая и се добавя "административните и";

б) създава се нова ал. 3:

"(3) Административните съдилища разглеждат определените със закон административни дела като първа или касационна инстанция.";

в) досегашните ал. 3, 4 и 5 стават съответно ал. 4, 5 и 6.

7. В чл. 41 думите "на съвместни заседания на пленумите им" се заменят с "от общите събрания на съдиите от съответните колегии".

8. В чл. 58, ал. 1 след думата "търговски" запетаята се заменя със съюза "и", а думите "и административни" се заличават.

9. В чл. 59, ал. 3, т. 4 думите "и Върховния административен съд" се заличават.

10. В глава четвърта се създава раздел IVа:

"Раздел IVа

Административен съд

Чл. 64а. На административния съд са подсъдни всички административни дела, освен тези, които в закон са посочени като подсъдни на Върховния административен съд.

Чл. 64б. Административният съд разглежда административните дела в състав от един съдия.

Чл. 64в. Когато длъжността на съдия от административен съд не е заета или съдия е възпрепятстван да изпълнява длъжността си и не може да бъде заместен от друг съдия от същия съд, председателят на Върховния административен съд може да командирова на негово място съдия от друг административен съд или младши съдия със стаж не по-малко от две години.

Чл. 64г. (1) По решение на общото събрание на съдиите при административния съд могат да се създават специализирани по материя отделения, които се ръководят от председателя и неговите заместници.

(2) Административният съд се състои от съдии и младши съдии.

Чл. 64д. (1) Председателят на административния съд:

1. осъществява общо организационно и административно ръководство на административния съд и го представлява;

2. изготвя:

а) годишен доклад за дейността на административния съд, който изпраща на председателя на Върховния административен съд за сведение и включване в годишния доклад пред Висшия съдебен съвет;

б) справки и статистически данни в електронен вид по образец, утвърден от Висшия съдебен съвет, и ги изпраща за разглеждане от Висшия съдебен съвет, а на министъра на правосъдието - за сведение;

3. в края на всяко шестмесечие подготвя и предоставя на инспектората при Министерството на правосъдието информация за образуването и движението на делата;

4. председателства съдебни състави от всички отделения, когато такива са обособени;

5. свиква съдиите от административния съд за обсъждане на доклада по т. 2, буква "а", докладите от ревизиите и проверките, предложенията за тълкувателни решения и постановления, както и други въпроси;

6. свиква и ръководи общото събрание на съдиите от съда.

Чл. 64е. (1) Административният съд има общо събрание, което се състои от всички съдии.

(2) Общото събрание:

1. разпределя в края на всеки 3 години съдиите по отделения, когато такива са обособени;

2. дава мнения пред Върховния административен съд по проекти на тълкувателни решения и постановления;

3. приема решения в други предвидени със закон случаи.

(3) Заседанията на общото събрание са редовни, ако присъстват най-малко две трети от

общия брой на съдиите.

(4) Решенията се вземат с обикновено мнозинство от броя на присъстващите."

11. В чл. 72 ал. 2 се отменя.

12. В чл. 83 думите "ал. 4" се заменят с "ал. 5".

13. В чл. 84, ал. 1, т. 2 думите "както и" се заличават, а накрая се добавя "както и при произнасяне на съвместни тълкувателни постановления с общо събрание на колегия от Върховния административен съд".

14. В чл. 93:

а) в ал. 1 думата "две" се заличава;

б) алинея 2 се изменя така:

"(2) Председателят и неговите заместници ръководят колегиите."

15. В чл. 94 думите "апелативен или окръжен съд, които отговарят" се заменят с "административен съд, който отговаря", а думите "ал. 4" се заменят с "ал. 5".

16. В чл. 95:

а) в т. 1:

аа) в буква "б" думата "окръжните" се заменя с "административните";

бб) създава се буква "в":

"в) спорове за законосъобразност на подзаконови нормативни актове";

б) в т. 2 буква "а" се отменя;

в) създават се нови т. 3 и 4:

"3. седем съдии - когато разглежда искания за отмяна на влезли в сила съдебни актове;

4. общо събрание на всички съдии - когато произнася тълкувателни постановления при противоречива или неправилна съдебна практика по прилагането на законите в административното правораздаване.";

г) досегашната т. 3 става т. 5 и се изменя така:

"5. общо събрание на съответната колегия - когато произнася тълкувателни решения за разрешаване на спорни въпроси по тълкуването и прилагането на закона."

17. В чл. 96:

а) алинея 1 се изменя така:

"(1) В заседанията на общите събрания участват, като изразяват становище:

1. заместникът на главния прокурор при Върховната административна прокуратура;
2. прокурори от прокуратурата при Върховния административен съд - по тяхно желание;
3. председателите на административните съдилища;
4. председателят или член на Висшия адвокатски съвет;
5. изтъкнати специалисти от правната теория и практика."

б) алинея 2 се отменя;

в) досегашната ал. 3 става ал. 2;

г) създава се нова ал. 3:

"(3) Председателят на Върховния административен съд уведомява лицата по ал. 1 за датата и часа на провеждане на заседанието."

д) алинея 4 се отменя.

18. Член 97 се изменя така:

"Чл. 97. (1) Искания за произнасяне с тълкувателни решения могат да правят председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд, главният прокурор и неговият заместник при Върховната административна прокуратура, омбудсманът, министърът на правосъдието, председателите на административните съдилища, председателят на Висшия адвокатски съвет и съдебните състави на Върховния административен съд по конкретни дела.

(2) Искания за произнасяне с тълкувателни постановления могат да правят органите по ал. 1 и страните по дела, по които има влезли в сила противоречиви съдебни решения и определения.

(3) Тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове.

(4) Тълкувателните решения служат за ръководство на съдилищата и административните органи."

19. В чл. 99, ал. 3, т. 1 след думите "състава на" се добавя "на колегиите и".

20. В чл. 123, ал. 4, т. 5 думите "т. 13" се заменят с "т. 14".

21. В чл. 125:

а) създава се нова т. 4:

"4. съдия в административен съд;"

б) досегашните т. 4, 5 и 6 стават съответно т. 5, 6 и 7.

22. В чл. 125а:

а) в ал. 1 се създава нова т. 3:

"3. председателят на административния съд;"

б) досегашните т. 3 и 4 стават съответно т. 4 и 5.

23. В чл. 125в, ал. 1 в текста преди т. 1 думите "т. 2 - 4" се заменят с "т. 2 - 5".

24. В чл. 127:

а) създава се нова ал. 3:

"(3) За съдия в административен съд се назначава лице, което има най-малко 5 години стаж или поне 3 години като младши съдия в административен съд.";

б) досегашните ал. 3 и 4 стават съответно ал. 4 и 5;

в) досегашната ал. 5 става ал. 6 и в нея думите "ал. 1 - 4" се заменят с "ал. 1 - 5";

г) досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея думите "ал. 3" се заменят с "ал. 4", а думите "ал. 4" се заменят с "ал. 5".

25. В чл. 132, ал. 2 думите "ал. 1 - 5" се заменят с "ал. 1 - 6".

26. В чл. 143:

а) досегашният текст става ал. 1;

б) създава се ал. 2:

"(2) Лицата на длъжност съдия в административен съд придобиват рангове "съдия в апелативен съд", "съдия във Върховния административен съд" и "председател на отделение във Върховния административен съд" при условията на чл. 142, ал. 1. "

27. В чл. 146, т. 2 думите "ал. 5" се заменят с "ал. 6".

28. В чл. 147:

а) създава се нова ал. 4:

"(4) Младшите съдии при административните съдилища се назначават от Висшия съдебен съвет за срок 3 години, който може да бъде продължен с още една година.";

б) досегашната ал. 4 става ал. 5.

29. В чл. 167а, ал. 3 след думите "от председателите на апелативните" се поставя запетая и се добавя "административните".

30. В чл. 190, ал. 2:

а) създава се нова т. 5:

"5. от председателя на съответния административен съд - за съдиите от същия съд, и от председателя на Върховния административен съд - за председателите на административните съдилища;"

б) досегашните т. 5 - 8 стават съответно т. 6 - 9.

31. В чл. 200б, ал. 1 след думите "съдебен район на" се добавя "административен съд и".

32. В чл. 200ж:

а) алинея 1 се изменя така:

"(1) Списъците по чл. 200б, ал. 1 се утвърждават от комисии в състав:

1. председател - съдия от Върховния административен съд, определен от председателя на същия съд, и членове - съдии от съответния административен съд, определени от председателя на този съд - за списъците на административните съдилища;

2. председател на апелативния съд или определено от него лице, апелативния прокурор или определено от него лице, председателя на окръжния съд, окръжният прокурор и директора на окръжната следствена служба - за списъците на окръжните съдилища.";

б) алинея 3 се изменя така:

"(3) Председателите на апелативните и на административните съдилища изпращат списъците за съответните съдебни райони на министъра на правосъдието за обнародване в "Държавен вестник" и за огласяване чрез интернет."

§ 121. В Закона за съсловните организации на лекарите и стоматолозите (обн., ДВ, бр. 83 от 1998 г.; изм., бр. 70 от 2004 г., бр. 76 и 85 от 2005 г.) в чл. 33, ал. 6 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 122. В Закона за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти (обн., ДВ, бр. 46 от 2005 г.; изм., бр. 85 от 2005 г.) в чл. 36, ал. 6 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 123. В Закона за съхранение и търговия със зърно (обн., ДВ, бр. 93 от 1998 г.; изм., бр. 101 от 2000 г., бр. 9 и 58 от 2003 г., бр. 69 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 124. В Закона за техническите изисквания към продуктите (обн., ДВ, бр. 86 от 1999 г.; изм., бр. 63 и 93 от 2002 г., бр. 18 и 107 от 2003 г., бр. 45, 77, 88, 95 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 30в, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд или по Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 34а, ал. 8 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 36 ал. 7 се изменя така:

"(7) Отказите на председателя на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор да регистрира лицата и отказите на оправомощените длъжностни лица от Главна дирекция "Инспекция за държавен технически надзор" подлежат на обжалване в 14-дневен срок от получаването им по реда на Административнопроцесуалния кодекс."

4. В чл. 36а, ал. 5 се изменя така:

"(5) Заповедите по ал. 4 на председателя на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор и заповедите по ал. 4 на оправомощените длъжностни лица от Главна дирекция "Инспекция за държавен технически надзор" подлежат на обжалване в 14-дневен срок от получаването им по реда на Административнопроцесуалния кодекс."

5. В чл. 49, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 125. (В сила от 1.03.2007 г.) В Закона за топологията на интегралните схеми (ДВ, бр. 81 от 1999 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г., относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София") В чл. 28, ал. 2 думите "по реда на Закона за административното производство пред Софийския градски съд" се заменят с "по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Административния съд - град София".

2. В чл. 38 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

§ 126. В Закона за туризма (обн., ДВ, бр. 56 от 2002 г.; изм., бр. 119 и 120 от 2002 г., бр. 39 от 2004 г., бр. 28, 39, 94, 99 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 18, ал. 6 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 20, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 54, ал. 3 думите "Закона за административното производство, съответно по реда на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 66 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 127. В Закона за тютюна и тютюневите изделия (обн., ДВ, бр. 101 от 1993 г.; изм., бр. 19 от 1994 г., бр. 110 от 1996 г., бр. 153 от 1998 г., бр. 113 от 1999 г., бр. 33 и 102 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 20 от 2003 г., бр. 57 и 70 от 2004 г., бр. 91, 95, 99 и 105 от 2005 г., бр. 18 от

2006 г.) в чл. 40 думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 128. В Закона за убежището и бежанците (обн., ДВ, бр. 54 от 2002 г.; изм., бр. 31 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 84, ал. 1 думата "окръжен" се заменя с "административен".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 85, ал. 1 и 4 думите "окръжният" и "окръжния" се заменят съответно с "административният" и "административния".

3. В чл. 86 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 91 думите "Закона за административното производство, Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 129. В Закона за управление на отпадъците (обн., ДВ, бр. 86 от 2003 г.; изм., бр. 70 от 2004 г., бр. 77, 87, 88, 95 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 49:

а) в т. 1 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс";

б) в т. 2 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

2. В чл. 52, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

3. В чл. 55, ал. 4 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 59, ал. 2 думите "Закона за Върховния административен съд, съответно по Закона за административното производство," се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

5. В чл. 70 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

6. В чл. 77, ал. 3 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

7. В чл. 78, ал. 4 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

8. В чл. 102, ал. 4 думите "Закона за Върховния административен съд, съответно - по реда на Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 130. В Закона за управление при кризи (обн., ДВ, бр. 19 от 2005 г.; изм., бр. 17 от 2006 г.) в чл. 72, ал. 1 думите "Закона за административното производство или на Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 131. В Закона за уреждане на жилищните въпроси на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове (обн., ДВ, бр. 82 от 1991 г.; изм., бр. 62 и 94 от 1992 г.; попр., бр. 9 от 1993 г.; изм., бр. 90 от 1993 г., бр. 16 от 1996 г., бр. 123 от 1997 г., бр. 33 от 1998 г., бр. 9 и 34 от 2000 г.) в чл. 4, ал. 2 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 132. В Закона за устройство на територията (обн., ДВ, бр. 1 от 2001 г.; изм., бр. 41 и 111 от 2001 г., бр. 43 от 2002 г., бр. 20, 65 и 107 от 2003 г., бр. 36 и 65 от 2004 г., бр. 28, 76, 77, 88, 94, 95, 103 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 213 думите "по Закона за административното производство и по Закона за Върховния административен съд" се заменят с "по Административнопроцесуалния кодекс".

2. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 215, ал. 1 думата "окръжния" се заменя с "административния", а думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

3. В чл. 216, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

4. В чл. 219, ал. 3 думите "Законът за административното производство, съответно Законът за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалният кодекс".

5. В чл. 222, ал. 1, т. 11 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

6. В чл. 228 думите "Закона за административното производство и Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 133. В Закона за физическото възпитание и спорта (обн., ДВ, бр. 58 от 1996 г., бр. 53 от 1997 г. - Решение № 8 на Конституционния съд от 1997 г.; изм., бр. 124 от 1998 г., бр. 51 и 81 от 1999 г., бр. 53 от 2000 г.; попр., бр. 55 от 2000 г.; изм., бр. 64 от 2000 г., бр. 75 от 2002 г., бр. 95 от 2002 г. - Решение № 6 на Конституционния съд от 2002 г.; изм., бр. 120 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 88 и 103 от 2005 г.) в чл. 17, ал. 9 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 134. В Закона за филмовата индустрия (обн., ДВ, бр. 105 от 2003 г.; изм., бр. 28, 94 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 135. В Закона за фуражите (обн., ДВ, бр. 82 от 1999 г.; изм., бр. 101 от 2000 г., бр. 58 от 2003 г., бр. 69 и 87 от 2005 г.) в чл. 16, ал. 3 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 136. В Закона за хазарта (обн., ДВ, бр. 51 от 1999 г.; изм., бр. 103 от 1999 г., бр. 53 от 2000 г., бр. 1, 102 и 110 от 2001 г., бр. 75 от 2002 г., бр. 31 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 79, 94, 95, 103 и 105 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. (В сила от 1.03.2007 г.) В чл. 25, ал. 1 думите "Софийския градски съд" се заменят с "Административния съд - град София".

2. Навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 137. В Закона за храните (обн., ДВ, бр. 90 от 1999 г.; изм., бр. 102 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 87, 99 и 105 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" и "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 138. В Закона за частната охранителна дейност (обн., ДВ, бр. 15 от 2004 г.; изм., бр. 105 от 2005 г.) в чл. 22 думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 139. В Закона за чужденците в Република България (обн., ДВ, бр. 153 от 1998 г.; изм., бр. 70 от 1999 г., бр. 42 и 112 от 2001 г., бр. 45 и 54 от 2002 г., бр. 37 и 103 от 2003 г., бр. 37 и 70 от 2004 г., бр. 11, 63 и 88 от 2005 г.) навсякъде думите "Закона за административното производство" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 140. В Закона за юридическите лица с нестопанска цел (обн., ДВ, бр. 81 от 2000 г.; изм., бр. 41 и 98 от 2001 г., бр. 25 и 120 от 2002 г., бр. 42, 102 и 105 от 2005 г.) в чл. 45, ал. 5 думите "Закона за Върховния административен съд" се заменят с "Административнопроцесуалния кодекс".

§ 141. (Изм. - ДВ, бр. 39 от 2011 г.) Изпълнението на кодекса се възлага на Министерския съвет, Висшия съдебен съвет, председателя на Върховния административен съд и министъра на правосъдието.

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15,

§ 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1,

§ 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и

§ 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Кодексът е приет от 40-то Народно събрание на 29 март 2006 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ЗАКОН за изменение и допълнение на Административнопроцесуалния кодекс

(ДВ, бр. 39 от 2011 г.)

.....

§ 19. (1) Индивидуалните административни актове по Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи и правилника за прилагането му и отказите за издаването им, с изключение на тези, издадени от министъра на земеделието и храните, могат да се обжалват пред районния съд по местонахождение на имота по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Постановените по този ред актове на районния съд подлежат на касационно обжалване пред административния съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс, който разглежда жалбата в състав от трима съдии.

(2) Образуваните дела до влизане в сила на този закон пред административните съдилища и Върховния административен съд се довършват по досегашния ред.

.....

§ 23. Висящите съдебни производства до влизането в сила на този закон се довършват по досегашния ред.